

REPUBLIKA SLOVENIJA
VLADA REPUBLIKE SLOVENIJE

Gregorčičeva 20–25, SI-1001 Ljubljana

T: +386 1 478 1000

F: +386 1 478 1607

E: gp.gs@gov.si

http://www.vlada.si/

PREDSEDNIK DRŽAVNEGA ZBORA

EVA: 2013-2611-0064
Številka: 00711-19/2013/20
Datum: 18. 12. 2013

DRŽAVNI ZBOR REPUBLIKE SLOVENIJE

Prejeto:	24-12-2013
Šifra:	101-01/13-9/1
Povezava:	
EPA:	1680-VI EU:
Sign. zn.:	
Kratika:	

Vlada Republike Slovenije je na 38. redni seji dne 18. 12. 2013 določila besedilo:

- Predloga zakona o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno – prva obravnava,

ki vam ga pošiljam v obravnavo in sprejem na podlagi 114. člena Poslovnika državnega zbora (Uradni list RS, št. 92/07 – uradno prečiščeno besedilo, 105/10 in 80/13).

Vlada Republike Slovenije je na podlagi 45. člena Poslovnika Vlade Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 43/01 (23/02 – popr.), 54/03, 103/03, 114/04, 26/06, 21/07, 32/10, 73/10, 95/11 in 64/12) in 235. člena Poslovnika državnega zbora določila, da bodo kot njeni predstavniki pri delu Državnega zbora in njegovih delovnih teles sodelovali:

- dr. Anja Kopač Mrak, ministrica za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti,
- Dejan Levanič, državni sekretar, Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti,
- Peter Pogačar, generalni direktor Direktorata za delovna razmerja in pravice iz dela, Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti,
- mag. Katja Rihar Bajuk, vodja Sektorja za delovna razmerja in druge oblike dela, Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.

PRILOGE: 4

Tanja ŠARABON
GENERALNA SEKRETARKA

PRVA OBRAVNAVA
EVA 2013-2611-0064

PREDLOG ZAKONA
O PREPREČEVANJU DELA IN ZAPOSLOVANJA NA ČRNO
(ZPDZC)

I. UVOD

II. OCENA STANJA IN RAZLOGI ZA SPREJETJE PREDLOGA ZAKONA

Ocena stanja na področju urejanja

Siva ekonomija je pojav, ki ga srečujemo v vseh državah, v vseh gospodarstvih in v vseh političnih sistemih. V različnem obsegu in v različni moči je prisotna v vseh fazah družbenega razvoja. Siva ekonomija v nobeni družbi ni obrobne pomena. Njeni negativni vplivi so občutni tako za delodajalce in delojemalce kot tudi za državo, socialno zavarovanje, premoženje ter varnost ljudi in okolja. Na obseg in moč sive ekonomije v zadnjih letih nenehno opozarjajo različne študije in analize ter stanovske organizacije.

Pri proučevanju pojava sive ekonomije naletimo predvsem v industrializiranih državah s tržno ekonomijo na različne izraze. Tako ga ponekod imenujemo v nasprotju s tržno in uradno ekonomijo drugačna ekonomija, kar lahko s stališča opazovanja imenujemo tudi druga, aktivna, črna, neuradna, podtalna, vzporedna ali nevidna ekonomija zunaj ekonomskega sektorja in podobno.

Obstaja več študij, s katerimi so avtorji na različne metodološke načine poskušali oceniti delež sive ekonomije v Sloveniji. Doslej najboljše razpoložljive ocene v državah članicah so bile pridobljene v okviru študije, ki jo je Komisija Evropskih skupnosti izvedla leta 2004. Podatki so pokazali, da se obseg sive ekonomije v državah članicah zelo razlikuje, celo do 20 odstotkov BDP ali več. Delež po podatkih iz analize upada. Kot nadaljevanje raziskave iz leta 2004 je bila v drugem četrtletju leta 2007 z uporabo neposrednih metod v EU-27 izvedena posebna raziskava Evrobarometra o neprijavljenem delu. Njeni rezultati se razlagajo zelo previdno, ker je bila opravljena na podlagi različnih podatkov javnega mnenja in je bilo anketiranih le malo oseb.

Tudi v Republiki Sloveniji je siva ekonomija močno prisotna, saj njen delež, po različnih ocenah, predstavlja med 17 in 25 odstotkov BDP. V Sloveniji raziskave obsega sive ekonomije izvajajo predvsem univerze. Objavljeno delo s tega področja je doktorska disertacija iz leta 2009 »Siva ekonomija v Sloveniji, merjenje, vzroki in posledice« avtorja Bojana Nastava. Z neposrednim merjenjem, to je z izvedbo lastne ankete, je ocenil, da je siva ekonomija v Sloveniji v letu 2007 obsegala 15,6 odstotka bruto domačega proizvoda.

V vladnem dokumentu Obvladovanje sive ekonomije v Republiki Sloveniji (sprejetem na 23. seji 12. septembra 2013) je navedeno, da je po nekaterih ocenah obseg sive ekonomije v posameznih državah od manj kakor 10 odstotkov BDP (na primer v Švici, Avstriji, ZDA) pa vse do 45 odstotkov BDP (na primer v Rusiji, Estoniji, Grčiji). Slovenija je glede na razpoložljive mednarodne analize v

zgornji tretjini držav: po podatkih¹ za leto 2011 je bilo v Sloveniji za 24,1 odstotka BDP sive ekonomije. Po oceni domačih strokovnjakov je ta ocena pretirana. Statistični urad Republike Slovenije v okviru statistike nacionalnih računov ocenjuje, da je bilo sive ekonomije v letu 2010 za 9,8 odstotka BDP.² Po strokovnem izračunu je bil ta delež v letu 2007 15,6 odstotka BDP.³ Ob tem ima Slovenija primerjalno dobre rezultate pri pobiranju DDV, ki je eden od pomembnih kazalnikov sive ekonomije. Ocenjena davčna vrzel za leto 2009 po izračunu Statističnega urada Republike Slovenije kot odstotna razlika med teoretično možnim in dejansko pobranim DDV je 10,6 odstotka. Slovenija torej pobere skoraj 89,4 odstotka možnega DDV.

Obseg sive ekonomije v Sloveniji je v primerjavi s tistim v državah, ki so nastale na območju nekdanje skupne države, precej nižji, saj v vseh ostalih državah od 30 do 40 odstotkov BDP. Popolnoma drugačno sliko dobimo, če primerjamo obseg sive ekonomije z našimi sosednjimi državami članicami EU. Ta primerjava kaže, da je sive ekonomije, razen na Hrvaškem, največ prav pri nas, najmanj pa v Avstriji, ki z 8,5 odstotka BDP spada v skupino držav z najmanjšim obsegom sive ekonomije na svetu (vir: Zahteve slovenske obrti in podjetništva 2013).

Po podatkih največjega svetovnega izdajatelja kreditnih kartic Visa (maj 2013) se je obseg sive ekonomije v Evropi v letu 2012 zmanjšal za 0,3 odstotne točke na 19 odstotkov bruto domačega proizvoda (BDP). Nosilec študije je prof. Schneider iz Univerze Johannes Kepler iz Linza. Največ dela na črno in izogibanja plačevanju davkov je po ugotovitvah iz poročila v gradbenem in trgovinskem sektorju.

Največji del izogibanja obveznostim lahko pripišemo t. i. sivi ekonomiji, ki je po definiciji neprijavljena ali napačno prijavljena proizvodnja, storitve, zaposlenost in drugi dohodki v okviru redne in legalne dejavnosti. Na splošno jo delimo na dva dela:

- neprijavljeno delo, ki obsega zaposlitve in plačila, ki niso prijavljena zaradi izogibanja plačila davkov in prispevkov. Velikokrat gre tudi za neregistrirano dopolnilno dejavnost in dodatni zaslužek sicer redno zaposlenih ali pa je del plačila za delo plačan »na roke« (t. i. cash in hands);
- neprijavljen ali premalo prijavljen promet (pogosto pri gotovinskem poslovanju, fiktivno zmanjševanje davčne obveznosti).

Obrtno-podjetniška zbornica v dokumentu Zahteve slovenske obrti in podjetništva že vrsto let opozarja, da k povečanju obsega in moči sive ekonomije (dela na črno) v Sloveniji prispevajo za njen razmah ugodni pogoji, ki obstajajo v Republiki Sloveniji. Med drugim izpostavljajo plačilno nedisciplino, premajhen in neučinkovit nadzor nad ilegalnimi dejavnostmi kakor tudi legalnih subjektov, ki nelojalno konkurirajo na trgu; veliko število brezposelnih, ki se je v času finančne in gospodarske krize še povečalo; visoko število relativno mladih upokojencev; nizek standard precejšnjega števila državljanov, ki iščejo cenejše storitve in proizvode ali se sami ukvarjajo z delom na črno. V dokumentu Gospodarske zbornice Slovenije Prenovljena Agenda 46+ iz aprila 2013 je še posebej izpostavljena aktivnost zaježitve sive ekonomije v smeri povečanja učinkovitosti inšpekcijskih služb in poostretev sankcij za kršitelje.

Problematičen je tudi toleranten odnos prebivalstva do sive ekonomije oziroma dela na črno, kar je pokazal izid referendumu o Zakonu o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno (v nadaljnjem besedilu: ZPDZC). Z vidika zdaj veljavnega ZPDZC pa se izpostavljajo predvsem nizke kazni za

¹Schneider, Friedrich, Ph.D: TheShadowEconomy in Europe, 2011; ATKearney in Johanes Kepler Institute Linz, 2012.

²Škrlec, Mojca: Popravki zajetja v BDP in siva ekonomija, Slovenija, 2010, Statistični urad RS, junij 2013.

³Nastav, Bojan: Siva ekonomija v Sloveniji. Merjenje, vzroki in posledice. Doktorska disertacija. Ekonomska fakulteta v Ljubljani, 2009.

ugotovljene kršitve, nezadosten informacijski sistem in premajhna kadrovska zasedenost inšpektoratov.

K povečanju obsega in moči sive ekonomije (kamor spadata med drugim tudi delo in zaposlovanje na črno) v Sloveniji prispevajo za njen razmah ugodni pogoji, še zlasti:

- veliko število brezposelnih oseb,
- visoko število relativno mladih upokojencev,
- relativno visoki stroški obremenitve cene dela v legalnih oblikah zaposlitve ali samozaposlitve,
- nezanesljiva izplačila plač v mnogih panogah,
- nezadosten informacijski sistem in premajhna kadrovska zasedenost inšpektoratov,
- nizke kazni za ugotovljene kršitve ter
- dolgotrajni sodni postopki in posledično možno zastaranje postopkov.

V okviru programa PROGRESS, ki ga je financirala EU, je MDDSZ sodelovalo pri pripravi mednarodne študije o metodah merjenja dela in zaposlovanja na črno. Študija prikazuje širok izbor metod in upravnih virov, uporabljenih v državah EU za merjenje obsega neprijavljenega dela. Namen raziskave je med drugim podpora razvoju skupnim statističnim metodam in skupnim kazalnikom na ravni EU pri merjenju tega pojava. Nosilec raziskave za Slovenijo je bila Univerza na Primorskem, pri delu pa je sodelovalo tudi MDDSZ. Poročilo je bilo objavljeno v marcu 2010 in zajema pregled načinov in metod merjenja neprijavljenega dela v državah članicah EU (<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&newsId=707&furtherNews=yes>).

Siva ekonomija je večplasten problem, ki se ga je treba lotiti celovito – preprečevanje dela in zaposlovanja na črno je le en del tega problema. Z novim ZPDZC želimo predvsem okrepiti nadzor na terenu, povečati sankcije za kršitelje zakona in zagotoviti podlago za učinkovitejše delo nadzornih organov, v nadzor pa vključiti tudi CURS. Nadzor nad zaposlovanjem na črno se tako s predlogom zakona prenaša na CURS, prav tako nadzor nad delom na črno posameznikov (šušmarjev), Inšpektoratu Republike Slovenije za delo ostaja pristojnost izdaje prepovedne odločbe, s katero se prepove opravljanje dela delavcu, ki je zaposlen na črno, ali opravljanje delovnega procesa oziroma uporaba sredstev za delo do odprave ugotovljenih nepravilnosti v primerih zaposlovanja na črno.

Druge bistvene novosti, ki jih prinaša novi zakon:

- nova je tudi obveznost, da mora biti v primerih, ko se delo pri delodajalcu opravlja na podlagi pogodbe civilnega prava ali pogodbe o opravljanju začasnega ali občasnega dela, izvod pogodbe ves čas na kraju opravljanja dela – s tem se izboljšuje učinkovitost nadzora;
- natančneje je opredeljeno nedovoljeno oglaševanje dela oziroma zaposlovanja na črno, tudi s prepovedjo oglaševanja dela posameznikov, ki se opravlja na podlagi pogodb civilnega prava;
- poenostavljen je postopek prijave kratkotrajnega dela;
- postopek nadzora in pristojnosti nadzornih organov so natančneje urejeni;
- globe so nekoliko višje (nadzorni organi ugotavljajo, da globe, kot so predpisane zdaj, niso ustrezne in nimajo zelenega učinka); najbolj se povečuje globa za delo na črno, kadar ga opravlja posameznik (šušmarstvo), saj nadzorni organi že več let opozarjajo na porast tovrstnega dela na črno in na bistveno prenizko globa glede na težo prekrška;;
- predviden je odvzem premoženjske koristi, pridobljene z delom na črno;
- nadzorni organi lahko v hitrem postopku izrekajo globe, ki so višje od najnižje predpisanih, v okviru določenega razpona;
- za prekršek, storjen iz koristoljubnosti, ali pa kadar je pridobljena protipravna premoženjska korist visoka, je zagrožena globa trikrat višja od najnižje predpisane;

- za nadzorne organe se vzpostavlja dostop do določenih baz podatkov kot podlaga za povezovanje evidenc oziroma baz z namenom preprečevanja socialnih in davčnih zlorab.

Na novo je tudi urejen institut osebnega dopolnilnega dela kot izjema od dela na črno:

- posameznik lahko opravlja dela pomoči v gospodinjstvu in njim podobna dela ter druga manjša dela le pri fizičnih osebah, in če so ta dela vključena v seznam del, ki bo določen v podzakonskem aktu;
- izdelovanje izdelkov domače in umetnostne obrti, nabiranje in prodaja gozdnih sadežev in zelišč ter izdelovanje drugih izdelkov, ki se izdelujejo na domu pretežno ročno ali po pretežno tradicionalnih postopkih, niso vezani le na fizično osebo kot naročnika/kupca;
- prihodek iz naslova osebnega dopolnilnega dela v posameznem polletju koledarskega leta v seštevku ne sme presegati dveh povprečnih mesečnih neto plač v Republiki Sloveniji v preteklem koledarskem letu (podatek za leto 2012: povprečna mesečna neto plača 991,44 evra),
- predvideno je plačilo vrednotnice s strani naročnika za vsakega izvajalca ODD, ki je vezano na koledarski mesec, in s strani samega izvajalca ODD v primeru, ko sam izdeluje izdelke domače in umetnostne obrti, druge izdelke, ki se izdelujejo na domu pretežno ročno ali po pretežno tradicionalnih postopkih, in jih prodaja ali ko nabira in prodaja gozdne sadeže in zelišča – vpeljava t. i. vavčerskega sistema oz. sistema vrednotnice, ki je dokument za opravljanje osebnega dopolnilnega dela;
- po principu »vsako delo šteje« je vrednotnica izdana ob plačilu prispevka za pokojninsko in invalidsko zavarovanje ter prispevka za zdravstveno varstvo in zavarovanje.

Pri opredeljevanju pojma dela na črno je potrebno opozoriti na razlikovanje pomena izrazov delo na črno in zaposlovanje na črno. Osnovna razlika je v tem, da gre pri delu na črno za neke vrste nedovoljeno opravljanje dejavnosti oziroma opravljanje dejavnosti ali dela v nasprotju z zakonom oziroma za neprijavljeno dejavnost ali delo, ki omogoča neprijavljeni dohodek.

Navedba predpisov, ki urejajo to področje:

Vlada Republike Slovenije je v letu 1997 sprejela program odkrivanja in preprečevanja dela in zaposlovanja na črno. V tem okviru so bile sprejete ustrezne zakonske podlage in so se izvajale številne druge dejavnosti, ki jih je vodilo ministrstvo. Področje preprečevanja dela in zaposlovanja na črno je v pristojnosti Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. Pravna podlaga za delo ministrstva na tem področju je Zakon o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno (Uradni list RS, št. 12/07 – uradno prečiščeno besedilo, 29/10, 57/12 in 21/13-ZUTD-A; v nadaljnjem besedilu: ZPDZC), ki med drugim določa neposredne in posredne organe, ki nadzirajo to področje. Neposredni nadzorni organi po ZPDZC iz leta 2000 so Tržni inšpektorat Republike Slovenije, Prometni inšpektorat Republike Slovenije, Inšpektorat Republike Slovenije za delo, Davčna uprava Republike Slovenije, posredni nadzorni organi so carinska uprava, kmetijski, gozdarski in gradbeni inšpektorat, inšpektorat za okolje in prostor, zdravstveni inšpektorat, šolska inšpekcija in policija.

Osnovno besedilo Zakona o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno je Državni zbor Republike Slovenije sprejel na seji 14. aprila 2000, zakon pa je bil objavljen v Uradnem listu RS, št. 36/00.

Na podlagi ZPDZC je bila leta 2001 ustanovljena Komisija Vlade Republike Slovenije za odkrivanje in preprečevanje dela in zaposlovanja na črno, ki določa, usklajuje in spremlja dejavnosti tega področja in mora enkrat letno izdelati poročilo ter ga predložiti v obravnavo Ekonomsko-socialnemu svetu in Vladi Republike Slovenije. Na podlagi Zakona o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno je minister za delo, družino in socialne zadeve v soglasju z ministrom za finance 2. aprila 2002 izdal

Pravilnik o delih, ki štejejo za osebno dopolnilno delo, ter o postopku priglasitve teh del, 20. novembra 2012 pa je izdal novo Navodilo za opravljanje kratkotrajnega dela.

V letu 2011 je Državni zbor Republike Slovenije sprejel nov Zakon o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno, ki pa je bil kasneje istega leta na referendumu zavržen.

Podatki o rezultatih spremljanja izvajanja obstoječega predpisa (predstavitev ciljev, ki jih je predpis zasledoval, ocena doseženih ciljev, metode oziroma merila, po katerih je narejena ocena doseženih ciljev, vzroki, zakaj cilji niso bili doseženi ali niso bili doseženi v celoti):

Vlada Republike Slovenije je na 10. redni seji 29. januarja 2009 na predlog Komisije Vlade Republike Slovenije za odkrivanje in preprečevanje dela in zaposlovanja na črno (v nadaljnjem besedilu: komisija) naložila Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve (v nadaljnjem besedilu: MDDSZ), naj pripravi analizo uveljavitve ter učinkov Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno (Uradni list RS, št. 118/06) (v nadaljnjem besedilu: novela).

Analiza je bila pripravljena na podlagi izkušenj nadzornih organov in drugih institucij pri izvajanju novele Zakona o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno. Upoštevani so bili tudi mnenja in predlogi, ki so jih na MDDSZ poslali državljani in zainteresirane institucije, mnenje so poslali tudi socialni partnerji. Namen analize je bil preveriti, ali so bile v okviru novele sprejete ustrezne rešitve za izboljšave dela nadzornih organov ter zmanjševanje obsega dela na črno, ter opredeliti težave in predlagati rešitve.

Vlada Republike Slovenije se je na seji 2. julija 2009 seznanila z Analizo uveljavitve ter učinkov Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno iz leta 2006 ter informacijo o Predlogu spremembe zakona o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno (v nadaljnjem besedilu: analiza) ter sprejela sklep, naj Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve ob naslednjih spremembah Zakona o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno upošteva ugotovitve iz analize uveljavitve ter učinkov Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno ter informacije glede Predloga spremembe zakona o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno.

Vlada Republike Slovenije je na 10. redni seji 29. januarja 2009 naložila MDDSZ, naj v sodelovanju s pristojnimi nadzornimi organi prouči možnost spremembe Zakona o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno, da bi lahko vsi nadzorni organi izdajali upravne odločbe o prepovedi opravljanja dejavnosti po določbah tega zakona. Z namenom proučitve možnosti spremembe ZPDZC je MDDSZ pozvalo vse nadzorne organe, ki izvajajo nadzor nad določili ZPDZC, in vsa pristojna ministrstva, naj se opredelijo do predloga glede svojih pristojnosti.

Komisija Vlade Republike Slovenije za odkrivanje in preprečevanje dela in zaposlovanja na črno se je seznanila z vsemi prejetimi mnenji in sklenila, da Vladi Republike Slovenije predlaga pripravo sprememb predloga ZPDZC. Tak sklep je komisija sprejela zaradi čim hitreje ureditve problematike glede pristojnosti izdajanja odločb o prepovedi opravljanja dejavnosti v primeru kršitve 3. člena ZPDZC, saj bi sprememba več področnih zakonov pomenila bistveno dolgotrajnejši postopek.

Nadzorni organi so podali zelo veliko predlogov, ki se nanašajo predvsem na porazdelitev pristojnosti, izboljšanje pretoka informacij med njimi ter na poenostavitve postopkov nadzora.

Poudarki socialnih partnerjev glede obsega in problematike dela in zaposlovanja na črno so v veliki meri skladni z opažanji nadzornih organov.

Pomembne so dejavnosti poostrenega nadzora nad delom in zaposlovanjem na črno, ki se izvajajo v okviru skupnih akcij odkrivanja in preprečevanja dela ter zaposlovanja na črno. Te dejavnosti niso nadomestilo za redne inšpekcijske preglede, ampak gre za dodatne skupne preglede, v katerih sodelujejo delovna in tržna inšpekcija, davčna uprava, policija in druge inšpekcijske službe. Tovrstne akcije se izvajajo tudi v popoldanskem času, ob vikendih in praznikih, ko se opravi največ dela na črno, žal pa so izvedljive le v omejenem obsegu, saj zahtevajo veliko število inšpektorjev. Za vse, ki v svoji okolici zaznajo morebitno zaposlovanje na črno, je Inšpektorat Republike Slovenije za delo že pred leti odprl tudi samodejni telefonski odzivnik za prijavo zaposlovanja na črno.

MDDSZ je tudi analiziralo odzive v času referendumске kampanje leta 2011, ko je bil zavržen novi Zakon o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno. Pri pripravi novega zakona je upoštevalo glavne takratne očitke in pripombe.

Na delo in zaposlovanje na črno še naprej tako kot v preteklih letih najbolj vpliva vsesplošna gospodarska kriza, ki lahko poslabša stanje na tem področju ter pomeni resno nevarnost za povečanje nezakonitega dela in zaposlovanja. Za uspešen boj proti temu sta pomembni sprejetje novega ZPDZC ter dejavno sodelovanje vseh organov pri odkrivanju in preprečevanju dela in zaposlovanja na črno.

Področje dela in zaposlovanja na črno spremlja Komisija Vlade Republike Slovenije za odkrivanje in preprečevanje dela in zaposlovanja na črno, ki v zvezi s tem vsako leto pripravi poročilo. V Poročilu o dejavnostih in učinkih preprečevanja dela in zaposlovanja na črno za leto 2012, ki ga je Vlada Republike Slovenije obravnavala na seji 20. junija 2013, je komisija nadzornim in drugim organom, pristojnim za aktivnosti na področju preprečevanja dela in zaposlovanja na črno, priporočila:

- nadzorni organi naj nadaljujejo realizacijo priporočil iz poročila komisije za leto 2011, predvsem na področju konkretnih akcij nadzora, okrepljeno medsebojno sodelovanje nadzornih organov in javno kampanjo napovedovanja posameznih akcij in obveščanja o njih ter medijsko kampanjo o posledicah dela in zaposlovanja na črno (na primer organizacija okroglih miz, javnih tribun, tiskovnih konferenc...);
- okrepiti je treba nadzor posameznikov, saj na njihovo delo vpliva vse večja brezposelnost in s tem povezan nižji življenjski standard;
- ugotavljanju določene kršitve v smislu, da je prevoznik izbrisan iz Poslovnega registra Slovenije in zaradi nepreklica njegova licenca še ostaja v veljavi in se z njo izvajalci izkazujejo, se mora posvetiti večja pozornost;
- v novem Zakonu o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno naj se med drugim kot podlaga za učinkovitejše preprečevanje dela in zaposlovanja na črno predlaga povišanje globe za posameznika, saj je po zdaj veljavnem ZPDZC predpisana globa prenizka in ne dosega namena; CURS naj se vključi v nadzor nad delom in zaposlovanjem na črno;
- v aktivnosti na področju preprečevanja dela in zaposlovanja na črno naj se še intenzivneje vključijo socialni partnerji in druge pristojne institucije, predvsem v smeri ukrepov ozaveščanja in obveščanja javnosti o posledicah dela in zaposlovanja na črno;
- nadaljuje naj se okrepljeno sodelovanje tožilstva in nadzornih organov s področja odkrivanja in preprečevanja dela in zaposlovanja na črno;
- resorna ministrstva in drugi pristojni organi naj proučijo letno poročilo komisije, predloge in pripombe nadzornih organov, jih začnejo realizirati ter posledično zagotovijo pravne, kadrovske in finančne možnosti za njihovo uresničitev.

Poglavitni problemi oziroma vprašanja na področju urejanja (jasna opredelitev, velikost in obseg, vzrok za nastanek problema):

Problematika na področju odkrivanja in preprečevanja dela in zaposlovanja na črno je vsako leto predstavljena v poročilu Komisije Vlade Republike Slovenije za odkrivanje in preprečevanje dela in zaposlovanja na črno.

Najpogostejše so izpostavljene naslednje težave: nekateri nadzorni organi po veljavnem ZPDZC nimajo pristojnosti izdajati odločb o prepovedi dejavnosti na področjih, za katera so pristojni; sankcije za kršitve so prenizke; ustreznost opredelitve del, ki se štejejo za osebno dopolnilno delo; vprašanje učinkovitosti izvajanja nadzora nadzornih organov zaradi kadrovskih omejitev.

Na kakšen način so bili problemi ugotovljeni:

Problemi so bili ugotovljeni na podlagi analize uveljavitve ter učinkov Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno ter Informacije glede Predloga spremembe zakona o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno, poročil nadzornih organov v letnih poročilih Komisije Vlade Republike Slovenije za odkrivanje in preprečevanje dela in zaposlovanja na črno, obravnave problematike na sejah ESS, na podlagi pobud in primerov iz prakse. Pri pripravi navedenih analiz in poročil so sodelovali nadzorni organi, ki razpolagajo z izkušnjami pri preprečevanju dela in zaposlovanja na črno, vsa pristojna ministrstva ter socialni partnerji.

Predpisi Evropske unije, ki vplivajo na področje urejanja:

- Direktiva 2009/52/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. junija 2009 o minimalnih standardih glede sankcij in ukrepov zoper delodajalce nezakonito prebivajočih državljanov tretjih držav (UL L št. 168 z dne 30. junija 2009, str. 24),
- Direktiva 2010/41/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 7. julija 2010 o uporabi načela enakega obravnavanja moških in žensk, ki opravljajo samostojno dejavnost, in o razveljavitvi Direktive Sveta 86/613/EGS (UL L št. 180 z dne 15. julija 2010, str. 1).

Mednarodni sporazumi, ki vplivajo na področje urejanja:

/

Odločbe Ustavnega sodišča, ki obravnavajo področje urejanja oziroma primerljivo ureditev:

/

Odločbe Sodišča Evropske unije, ki obravnavajo področje urejanja oziroma primerljivo ureditev:

/

Razlogi, ki utemeljujejo potrebo po novem predpisu ali spremembi in dopolnitvi obstoječega predpisa:

Glavni cilj in razlog priprave novega zakona je večja učinkovitost nadzornih organov pri preprečevanju in odkrivanju dela in zaposlovanja na črno.

Spremembe zakona so pripravljene predvsem na podlagi dokumentov in sklepov Vlade RS, Komisije Vlade Republike Slovenije za odkrivanje in preprečevanje dela in zaposlovanja na črno ter prejetih pripomb in predlogov ter izkušenj iz prakse. Zakon je bil usklajevan s socialnimi partnerji, tudi v okviru posebne delovne skupine znotraj ESS.

Z vidika gospodarstva sta delo in zaposlovanje na črno izredno problematični, saj povzročata nelojalno konkurenco na trgu. Gospodarske družbe in samostojni podjetniki, ki opravljajo dejavnost v skladu s predpisi, ne morejo konkurirati tistim, ki delajo na črno, saj lahko slednji ponudijo strankam bistveno

nižje cene, ki niso obremenjene s prispevki in davki. Vendar po drugi strani ponujajo storitev brez garancije in brez zavarovanj.

Delo in zaposlovanje na črno sta povezani s tveganjem in imata negativne posledice z vidika socialne države, gospodarstva in posameznika državljana. Negativni vplivi so občutni tako za delodajalce in delojemalce kot tudi za državo, socialno zavarovanje, premoženje ter varnost ljudi in okolja. Ne glede na to, da lahko delo in zaposlovanje na črno v posameznih obdobjih tudi dopolnjujeta legalno gospodarstvo in lajšata socialne napetosti družbe, ju države zaradi njunega negativnega vpliva moralno in pravno obsojajo ter večinoma tudi preganjajo.

Negativni učinki sive ekonomije za podjetja, posameznike in javne blagajne (iz dokumenta Obvladovanje sive ekonomije v RS, 23. seja Vlade Republike Slovenije 12. septembra 2013):

- javne blagajne imajo izpad davčnih prihodkov in drugih dajatev, ki jih država nadomesti z višjimi dajatvami druge;
- siva podjetja in podjetniki izkrivljajo konkurenco na trgu;
- siva podjetja in podjetniki ne rastejo, ostanejo na enaki ravni, dokler še lahko prikrivajo dohodke in opravljajo dejavnost; ne morejo uporabljati institucij (sodišča, banke ipd.);
- siva ekonomija omogoča nepravičen, »zastojarski« dostop posameznikov do javnih storitev (šola, infrastruktura, varnost ipd.) in socialnih ugodnosti, ki jih niso plačali (na primer vrtec, otroški dodatek ipd.) zaradi nepravilnih podatkov o dohodkih;
- sivi delavec ima le minimalno socialno varnost (pokojnina, zdravstvo) ali je sploh nima;
- potrošnik ne more uveljavljati reklamacije za slabo opravljeno storitev;
- potrošnik, ki ne vzame računa, ničesar ne pridobi (na primer pijače v lokalu zato ne dobi ceneje).

Predlog ZPDZC je usklajen z obstoječim pravnim redom in s splošno veljavnimi načeli mednarodnega prava ter mednarodnimi pogodbami, ki obvezujejo Republiko Slovenijo.

Dne 29. marca 2011 je državni zbor sprejel Zakon o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno (ZPDZC-1), ki je bil na referendumu 5. junija 2011 zavržen. V skladu z določbo 25. člena Zakona o referendumu in ljudski iniciativi (Uradni list RS, št. 26/07 – uradno prečiščeno besedilo) državni zbor eno leto po razglasitvi odločitve na referendumu ne sme sprejeti zakona, ki bi bil vsebinsko v nasprotju z odločitvijo volivcev. Enoletni rok po razglasitvi referendumske odločitve je potekel 12. julija 2012. Ne glede na to pa predlagatelj v predlog zakona ni vključil tistih točk, ki so se med potekom referendumske kampanje izkazale kot sporne, temveč povzema le tiste rešitve, ki so bile v veliki meri usklajene z vsemi partnerji in neproblematične s strani javnosti, ter jih vsebinsko nadgrajuje.

2 CILJI, NAČELA IN POGLAVITNE REŠITVE PREDLOGA ZAKONA

2.1 Cilji

Predlog zakona o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno temelji predvsem na ugotovitvah analize uveljavitve ter učinkov Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno, ki jo je Vlada Republike Slovenije sprejela na seji 2. julija 2009, ter učinkih novele iz leta 2006, letnih poročilih Komisije Vlade Republike Slovenije za odkrivanje in preprečevanje dela in zaposlovanja na črno ter na ugotovitvah in predlogih nadzornih organov pri izvajanju zakona v praksi, nekaterih predlogih socialnih partnerjev ter proučitvi pripomb v času referendumske kampanje.

Ključni cilji zakona so povečati pristojnosti nadzornim organom, podati podlago za učinkovitejše delo nadzornih organov, določiti jasnejšo opredelitev posameznih pojmov in ukrepov zakona ter poostri

sankcije za kršitelje zakona, uvesti administrativne poenostavitve oziroma odpraviti administrativne ovire in posledično zmanjšati obseg dela in zaposlovanja na črno.

Cilja predlaganih sprememb sta tudi izboljšanje obstoječega stanja pri aktivnostih preprečevanja dela in zaposlovanja na črno ter odprava zakonskih nejasnosti in zlorab.

2.2 Načela

Z zakonom se uveljavljajo predvsem:

- načelo učinkovitejšega ukrepanja nadzornih organov,
- načelo primerne sankcioniranja kršiteljev,
- načelo »vsako delo šteje«.

2.3 Poglavitne rešitve

a) Predstavitev predlaganih rešitev

Zakon ne prinaša bistvenih sprememb glede definicij dela in zaposlovanja na črno, prav tako ne glede izjem, ki se ne štejejo za delo ali zaposlovanje na črno, z izjemo nove ureditve osebnega dopolnilnega dela (v nadaljnjem besedilu: ODD) ter dodatne izjeme, da kot delo in zaposlovanje na črno tudi ne šteje brezplačna pomoč na kmetijah, planinah in skupnih pašnikih ob sezonskih konicah za spravilo primarnih kmetijskih proizvodov in odgona živine.

Namen prenove ODD je predvsem narediti to obliko dela širše uporabno, olajšati nadzor nad opravljanjem ODD, otežiti izogibanje izdaji računov in s tem neplačevanju davkov ter s plačilom dela prispevkov ODD približati principu »vsako delo šteje«.

Predlog ureditve ODD:

- posameznik lahko opravlja dela le pri fizičnih osebah in če so vključena na seznam del;
- izdelovanje izdelkov domače in umetnostne obrti ter nabiranje in prodaja gozdnih sadežev in zelišč ter izdelovanje drugih izdelkov, ki se izdelujejo na domu pretežno ročno ali po pretežno tradicionalnih postopkih, niso vezani le na fizično osebo kot naročnika/kupca;
- prihodek iz naslova osebnega dopolnilnega dela v posameznem polletju koledarskega leta v seštevku ne sme presegati dveh povprečnih mesečnih neto plač v Republiki Sloveniji v preteklem koledarskem letu (podatek za leto 2012: povprečna mesečna neto plača 991,44 evra);
- priglasitev se prenaša na AJ PES;
- predvideno je plačilo vrednotnice s strani naročnika za vsakega izvajalca ODD, in s strani samega izvajalca ODD v primeru, ko ta sam izdeluje izdelke domače in umetnostne obrti, druge izdelke, ki se izdelujejo na domu pretežno ročno ali po pretežno tradicionalnih postopkih, in jih prodaja ali ko nabira in prodaja gozdne sadeže in zelišča – vpeljava t.i. vavčerskega sistema (plačilo vrednotnice je vezano na koledarski mesec);
- vrednotnica je dokument, na podlagi katerega se lahko opravlja osebno dopolnilno delo;
- po principu »vsako delo šteje« se za ODD plačuje prispevek za pokojninsko in invalidsko zavarovanje ter zavarovanje za primer poškodbe pri delu in poklicne bolezni skladno s predpisi o zdravstvenem zavarovanju.

Sistem vrednotnice je zamišljen na podobnih ureditvah, ki so jih uvedle nekatere države EU (na primer Belgija, Hrvaška, Italija, Francija) in je prinesel pozitivne učinke. Podrobnosti bodo urejene v podzakonskem aktu, predvidoma na naslednji način:

- posameznik mora osebno dopolnilno delo na podlagi zakona pred začetkom opravljanja priglasiti preko spletnega portala AJ PES ali na upravni enoti, ki za posameznika odda priglasitev preko spletnega portala AJ PES. AJ PES vzpostavi in vodi seznam oseb, ki opravljajo osebno dopolnilno delo;
- AJ PES v seznamu obdeluje naslednje podatke posameznikov, ki opravljajo osebno dopolnilno delo:

- ime, priimek in naslov,
 - davčno številko,
 - dela, ki jih bo opravljal kot osebno dopolnilno delo,
 - kontaktni podatek, ki ga izbere posameznik, ki opravlja osebno dopolnilno delo.
 - datum prve priglasitve osebnega dopolnilnega dela,
 - datum priglasitve in opustitve posamezne vrste osebnega dopolnilnega dela,
 - datum izbrisa posameznika, ki opravlja osebno dopolnilno delo, iz seznama;
- podatki iz seznama so javni in brezplačno dostopni na spletni strani AJPES, razen osebnih
 - podatkov posameznikov, ki opravljajo osebno dopolnilno delo;
 - AJPES po uradni dolžnosti izbriše osebo iz seznama posameznikov, ki opravljajo osebno dopolnilno delo;
 - o priglasitvi, spremembi in izbrisu iz seznama, AJPES izda posamezniku, ki opravlja ali je opravljal osebno dopolnilno delo, obvestilo;
 - osebno dopolnilno delo se lahko opravlja na podlagi vrednotnice plačane preko spleta ali na podlagi vrednotnice, vplačane gotovinsko na upravni enoti. Za dela, kadar posameznik osebno sam opravlja dela pomoči v gospodinjstvu, njim podobna dela ali opravlja druga manjša dela, pod pogojem, da posebni predpisi ne določajo drugače in da so določena v pravilniku o delih, ki se štejejo za osebno dopolnilno delo, vrednotnico vplača oseba, ki želi, da se pri njej opravijo dela, za vsak koledarski mesec za posameznika, ki ga izbere iz seznama posameznikov, ki opravljajo osebno dopolnilno delo. Kadar posameznik osebno sam izdeluje izdelke domače in umetnostne obrti, druge izdelke, ki se izdelujejo na domu pretežno ročno ali po pretežno tradicionalnih postopkih, in jih prodaja ali kadar nabira in prodaja gozdne sadeže in zelišča, pod pogojem, da so ta dela določena v pravilniku o delih, ki se štejejo za osebno dopolnilno delo vrednotnico vplača oseba, ki opravlja osebno dopolnilno delo, za vsak koledarski mesec, v katerem opravlja osebno dopolnilno delo;
 - posameznik, ki ni uživalec pokojnine in ni vključen v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje s polnim delovnim oziroma zavarovalnim časom, je na podlagi vplačila vrednotnice obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovan;
 - posameznik, ki je uživalec pokojnine ali je obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovan s polnim delovnim oziroma zavarovalnim časom, je na podlagi vplačane vrednotnice zavarovan za invalidnost in smrt, ki je posledica poškodbe pri delu ali poklicne bolezni v skladu z zakonom, ki ureja pokojninsko in invalidsko zavarovanje;
 - vrednost vrednotnice je določena v višini 7 eurov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje ter v višini 2 eurov za poškodbo pri delu in poklicno bolezen;
 - vrednotnico se vplača preko spleta (e-uprava) ali gotovinsko na upravni enoti;
 - zavezanec za plačilo prispevka je oseba, ki želi, da se pri njej opravijo dela –naročnik, oz. posameznik, ki opravlja osebno dopolnilno delo, kadar posameznik osebno sam izdeluje izdelke domače in umetnostne obrti, druge izdelke, ki se izdelujejo na domu pretežno ročno ali po pretežno tradicionalnih postopkih, in jih prodaja ali kadar nabira in prodaja gozdne sadeže in zelišča, pod pogojem, da so ta dela določena v pravilniku o delih, ki se štejejo za osebno dopolnilno delo;
 - prihodek iz naslova osebnega dopolnilnega dela v posameznem polletju koledarskega leta v seštevku ne sme presegati dveh povprečnih mesečnih neto plač v Republiki Sloveniji v preteklem koledarskem letu.

Razlogi– utemeljitev:

- nižja obremenitev v primerjavi z drugimi oblikami dela;
- prispevki prinašajo pravice v skladu z načelom »vsako delo šteje«;
- prispevek je določen v pavšalnem znesku, kar omogoča administrativno enostavnost te oblike dela.

Druge predlagane spremembe se nanašajo predvsem na nadzorne organe, postopek nadzora ter globe:

- nadzor nad zaposlovanjem na črno se prenaša na CURS, prav tako nadzor nad delom na črno posameznikov (šušmarjev);
- natančneje je opredeljena prepoved oglaševanja dela oziroma zaposlovanja na črno, tudi z oglaševanjem dela posameznikov, ki se opravljajo na podlagi pogodb civilnega prava;
- poenostavljen je postopek prijave kratkotrajnega dela;
- postopek nadzora in pristojnosti nadzornih organov so natančneje urejeni;
- globe so nekoliko višje (nadzorni organi ugotavljajo, da globe, kot so predpisane zdaj, niso ustrezne in nimajo želenega učinka); najbolj se povečuje globa za delo na črno, kadar ga opravlja posameznik (šušmarstvo), saj nadzorni organi že več let opozarjajo na porast tovrstnega dela na črno in na bistveno prenizko globlo glede na težo prekrška;;
- mogoče bo odvzeti tudi premoženjsko korist, pridobljeno z delom na črno;
- nadzorni organi lahko v hitrem postopku izrekajo globe, ki so višje od najnižje predpisanih, v okviru določenega razpona;
- za prekršek, storjen iz koristoljubnosti, ali pa kadar je pridobljena protipravna premoženjska korist visoka, je zagrožena globa trikrat višja od sicer najnižje predpisane;
- nova je tudi obveznost, da mora biti v primerih, ko se delo pri delodajalcu opravlja na podlagi pogodbe civilnega prava ali pogodbe o opravljanju začasnega ali občasnega dela, izvod pogodbe ves čas na kraju opravljanja dela– s tem se izboljšuje učinkovitost nadzora.

Variantne rešitve, ki so bile proučevane, in argumenti za predlagano rešitev:

MDDSZ je v fazi priprave zakona proučil predloge in pobude socialnih partnerjev in različnih institucij, ki so jih posredovali že v času priprave zakona v letu 2010 in pa tudi letos, ko smo jih seznanili z namero priprave novega zakona. Pri proučitvi in upoštevanju posameznih predlogov so se glede prejetih pobud in predlogov v večini upoštevala tudi stališča Komisije Vlade Republike Slovenije za odkrivanje in preprečevanje dela na črno, v kateri sodelujejo predstavniki nadzornih organov. Z rešitvami se sledi osnovnemu cilju učinkovitejšega preprečevanja dela in zaposlovanja na črno, ki ga bo treba podpreti z nadaljevanjem javne kampanje o ozaveščenosti glede problematike dela in zaposlovanja na črno ter s spremembami in dopolnitvami drugih predpisov, vključno s predvidenimi ukrepi v okviru širšega konteksta obvladovanja sive ekonomije.

Predlog zakona je tudi eden izmed ukrepov vladnega projekta Obvladovanje sive ekonomije v RS, s ciljem zmanjšati obseg sive ekonomije in posredno obseg dela in zaposlovanja na črno.

Največ razprave v času priprave zakona je bilo v zvezi z ODD, ki je s predlogom zakona urejeno na novo, predvsem z obveznostmi tako naročnika del kot izvajalca ODD. Ureditev ODD utemeljujemo z naslednjim:

- nižja obremenitev v primerjavi z drugimi oblikami dela;
- prispevki prinašajo pravice v skladu z načelom »vsako delo šteje«;
- prispevek je določen v pavšalnem znesku, kar omogoča administrativno enostavnost te oblike dela.

b) Način reševanja

Vprašanja, ki se bodo reševala s predlaganim zakonom:

Zajezitev sive ekonomije: povečanje učinkovitosti inšpekcijskih služb in poostreitev sankcij za kršitelje. S predlaganimi rešitvami se bosta predvidoma zmanjšali oziroma omejili delo in zaposlovanje na črno.

Hkrati se bo spodbudilo opravljanje dejavnosti ali dela v legalnih oblikah dela.

Vprašanja, ki jih bodo urejali izvršilni predpisi, in seznam izvršilnih predpisov, ki bodo prenehali veljati:

Predviden je en izvršilni predpis zakona, in sicer:

- Pravilnik o delih, ki se štejejo za osebno dopolnilno delo in o postopku priglasitve teh del, obrazec in način poročanja o doseženem prihodku, vsebino in obliko zahtevka za pridobitev vrednotnice, vsebino in obliko vrednotnice ter podrobnejšo opredelitev podatkov, način posredovanja in uporabe podatkov za oblikovanje prijave podatkov o zavarovalni dobi in osnovi za pokojninsko in invalidsko zavarovanje.

Navedeni podzakonski akt je v osnutku priložen predlogu zakona, vendar se bo njegova vsebina, predvsem v delu, ki se nanaša na seznam del, ki se štejejo za osebno dopolnilno delo, dokončno pripravila in uskladila po sprejetju zakona. Seznam del in obrazci bodo zajeti v prilogah podzakonskega akta, ki jih bomo uskladili v času priprave pravilnika.

Vprašanja, na katera ni mogoče poseči s predpisi:

Posamezna vprašanja učinkovitega nadzora nad kršitelji so med drugim stvar dogovora znotraj inšpekcijskega sveta, predvsem glede skupnega nadzora in medsebojnega obveščanja; del vprašanj, ki sodijo v širši kontekst omejevanja sive ekonomije, bo treba rešiti s spremembo in dopolnitvijo drugih predpisov, tudi na podlagi vladnega dokumenta Obvladovanje sive ekonomije v RS.

Vprašanja, ki naj bi bila deregulirana (ni več potrebe po regulaciji):

/

Vprašanja, ki se bodo reševala s predpisi, za katera sta bili poprej opravljeni eksperimentiranje in testiranje zaradi ugotovitve primernosti ukrepanja:

/

c) Normativna usklajenost predloga zakona

Z obstoječim pravnim redom (veljavno zakonodajo):

/

S splošno veljavnimi načeli mednarodnega prava in z mednarodnimi pogodbami, ki obvezujejo Republiko Slovenijo:

Zakon o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno je usklajen s splošno veljavnimi načeli mednarodnega prava in z mednarodnimi pogodbami, ki obvezujejo Republiko Slovenijo.

Predpisi, ki jih je tudi treba sprejeti oziroma spremeniti in »paketno« obravnavati:

č) Usklajenost predloga predpisa:

S samoupravnimi lokalnimi skupnostmi:

/

S civilno družbo oziroma ciljnim skupinami, na katere se predlog zakona nanaša (navedba odprtih vprašanj):

Zakon je bil pred medresorskim usklajevanjem obravnavan in podprt na seji Ekonomsko-socialnega sveta, rešitve glede ureditve osebnega dopolnilnega dela so bile med pristojnimi državnimi organi usklajevane kasneje.

S subjekti, ki so na poziv predlagatelja neposredno sodelovali pri pripravi predloga zakona oziroma so podali mnenje (znanstvene in strokovne institucije, nevladne organizacije in posamezni strokovnjaki ter predstavniki zainteresirane javnosti):

Zakon je bil v javni razpravi, pri pripravi so bili usklajevane pripombe in predlogi, ki so jih posredovale različne institucije.

d) Povzetek Poročila o sodelovanju javnosti pri pripravi predloga zakona:

Spletni naslov, na katerem je bil predpis objavljen:

www.mddsz.gov.si,

<http://e-uprava.gov.si/e-uprava/edemokracija.euprava>.

Čas trajanja javne predstavitve, v katerem je bilo mogoče posredovati stališča, predloge, mnenja in pripombe:

od 29. julija 2013 do 19. avgusta 2013.

Datum in kraj morebitne javne obravnave ali druge oblike sodelovanja:

/

Seznam subjektov, ki so sodelovali:

V času javne razprave so predloge podali:

- OOO Zagorje,
- Ministrstvo za finance,
- ZZZS,
- državljanke in državljani.

Bistvena stališča, predlogi, mnenja in pripombe javnosti:

Glavne pripombe in predlogi iz javne razprave so se nanašali predvsem na:

- kratkotrajno delo,
- osebno dopolnilno delo,
- zaposlovanje na črno- pojem in kazni, nedovoljeno oglaševanje,
- sankcije.

Bistvena stališča, predlogi, mnenja in pripombe javnosti, ki niso bili upoštevani, in zakaj niso bili upoštevani:

/

3. OCENA FINANČNIH POSLEDIC PREDLOGA ZAKONA ZA DRŽAVNI PRORAČUN IN DRUGA JAVNOFINANČNA SREDSTVA

Predlog zakona bo imel posledice na državni proračun in sicer so predvideni stroški, ki bodo nastali, povezani z vzpostavitvijo predvidene spletne aplikacije za prigrasitev ODD in plačilo vavčerja, torej za informacijsko podporo prigrasitve osebnega dopolnilnega dela in plačila vrednotnice ter medsebojne izmenjave podatkov med organi.

Predvideni stroški po posameznih organih :

- Uprava RS za javne prihodke 20.000 EUR
- Davčna uprava RS 138.000 – 150.000 EUR
- Ministrstvo za notranje zadeve 10.000 EUR
- AJPES 22.000 EUR

Predlog zakona bo imel posledico na druga javna finančna sredstva, saj povečuje prispevke v blagajno ZZZS in sicer zaradi prispevka za primer poškodbe pri delu in poklicne bolezni, ter v blagajno ZPIZ zaradi prispevka za pokojninsko in invalidsko zavarovanje za vsako osebo, ki ima prigraseno ODD. Višina prihodkov je odvisna od števila izvedenih storitev iz naslova ODD.

Izhodišča:

- število prigrasitev ODD na dan 26.09.2013: 8693
- na dan 31.12.2012 dohodke iz naslova drugega pogodbenega razmerja, kamor sodi tudi ODD (sem sodijo še podjemne pogodbe, sejnine, avtorsko delo,...) prijavilo 3267 zavezancev.

Ob predpostavki, da je aktivnih izvajalcev ODD 3000, ki torej tudi vsak mesec dejansko opravljajo delo:

- ob eni kupljeni vrednotnici na mesec za oz. od posameznega izvajalca ODD bi bil mesečni prihodek od vrednotnice v ZPIZ 21.000 EUR, letni priliv 252.000 EUR (7 EUR / vrednotnica);
- prihodek v blagajno ZZZS na podlagi zavarovanja izvajalca za primer poškodbe pri delu in poklicne bolezni (prispevek 2,00 EUR / vrednotnica): mesečno 6.000 EUR, letno 72.000 EUR).

4 NAVEDBA, DA SO SREDSTVA ZA IZVAJANJE ZAKONA V DRŽAVNEM PRORAČUNU ZAGOTOVLJENA, ČE PREDLOG ZAKONA PREDVIDEVA PORABO PRORAČUNSKIH SREDSTEV V OBDOBJU, ZA KATERO JE BIL DRŽAVNI PRORAČUN ŽE SPREJET

Sredstva za izvajanje zakona v državnem proračunu so po podatkih uporabnikov zagotovljena znotraj proračunskih postavk oz. pogodbenih obveznosti proračunskih uporabnikov.

5 PRIKAZ UREDITVE V DRUGIH PRAVNIH SISTEMIH IN PRILAGOJENOSTI PREDLAGANE UREDITVE PRAVU EVROPSKE UNIJE

Izjava o skladnosti predloga zakona s pravnimi akti Evropske unije in korelacijska tabela, če gre za prenos direktive.

Predlog zakona je usklajen s pravnim redom Evropske unije – delni prenos direktive.

Prikaz ureditve v drugih pravnih sistemih, prikaz ureditve v pravnem redu EU, prikaz ureditve v najmanj treh pravnih sistemih držav članic EU:

V času, ko se Evropa sooča z gospodarsko in ekonomsko recesijo in visoko stopnjo brezposelnosti, sta boj s sivo ekonomijo ter boj proti delu in zaposlovanju na črno postali pomembni temi. Neprijavljeno delo je zapleten pojav, na katerega vplivajo številni gospodarski, družbeni, institucionalni in kulturni dejavniki, vendar je na splošno priznано, da neprijavljeno delo ovira k rasti usmerjene gospodarske, proračunske in socialne politike.

V različnih državah so se uveljavila različna poimenovanja za delo in zaposlovanje na črno. S problematiko dela in zaposlovanja na črno se ukvarjata tudi Evropska unija (v nadaljnjem besedilu: EU) in Mednarodna organizacija dela (v nadaljnjem besedilu: MOD). EU pri ukvarjanju s to problematiko izhaja iz razlikovanja med prijavljenim in neprijavljenim delom, medtem ko MOD razlikuje med formalnim in neformalnim delom.

EU se s to problematiko ukvarja od devetdesetih let prejšnjega stoletja. Izdala je belo knjigo o rasti, konkurenčnosti in zaposlovanju (1993), leta 1998 je objavila poročilo o delu na črno, leta 2001 pa študijo o neprijavljenem delu v Evropi in ukrepih za boj proti neprijavljenemu delu. Hkrati s tem so države EU poostrele nadzor in okrepile medinstitucionalno sodelovanje. Leta 2003 je EU sprejela resolucijo o spremembi neprijavljenega dela v redno zaposlitev, v kateri je države članice pozvala, naj pripravijo ustrezne pravne akte, ki bodo olajšali registracijo novih podjetij, spodbude za prijavo zaposlitev, sistem davčnih olajšav, nadzor nad sankcijami. Generalni direktorat Evropske komisije za zaposlovanje in socialne zadeve EU je leta 2004 objavil poročilo o delu na črno v razširjeni EU. Na problem dela na črno je Svet EU posebej opozoril v smernici št. 21, ki je sestavni del smernic o politiki zaposlovanja držav članic za obdobje 2005–2008. V letu 2007 je Komisija izdala sporočilo z naslovom Krepitev boja proti neprijavljenemu delu, v katerem ugotavlja, da je čas, da države članice okrepijo svoja prizadevanja v boju proti neprijavljenemu delu. Problematika neprijavljenega dela bi morala biti obravnavana tudi v širšem kontekstu, v okviru strategije Evropa 2020. V letu 2013 je organizacija Eurofound izdala poročilo, v katerem podaja pregled pristopov in ukrepov, ki so jih države članice EU ter nekatere druge države implementirale od začetka recesije v letu 2008. Julija letos je Evropska komisija začela posvetovalni postopek s socialnimi partnerji o morebitnih ukrepih za preprečevanje neprijavljenega dela.

Na podlagi raziskave Eurofounda je delež sive ekonomije v državah EU precej različen. Giblje se med 9,5 odstotka BDP v Avstriji in 32,7 odstotka v Bolgariji. Povprečje EU-27 je 18,4 odstotka, Slovenija je na 17. mestu s 24,7-odstotnim deležem sive ekonomije v BDP. Iz podatkov v raziskavi izhaja, da so države z večjim deležem sive ekonomije vzhodno-centralne ali južne države EU, države, katerih delež je povečini nižji od povprečja EU27, pa so zahodnoevropske ali nordijske države članice.

Na področju boja proti sivi ekonomiji je zaznati dva širša pristopa: odvračalni, katerega namen je doseči spoštovanje pravil z odkrivanjem in kaznovanjem kršitev, ter spodbujevalni pristop, katerega namen je doseči spoštovanje pravil s tem, da se podjetjem in osebam vnaprej preprečuje vključevanje v delo na črno, s prehajanjem neprijavljenega dela v prijavljeno ter ozaveščanjem glede davčne morale. Po letu 2000 so se pristopi držav članic spreminjali, vendar so še vedno prevladovali odvračalni ukrepi. Od začetka krize, od leta 2008, je bil v večini držav sprejet širši nabor ukrepov, vedno večji je poudarek tudi na spodbujevalnih ukrepih. Iz podatkov za leto 2010 izhaja, da so vse države EU nadaljevale uporabo odvračalnih ukrepov, izboljševanje nadzora in uporabo kazni. Poleg tega pa je bilo uvedeno tudi manjše število preventivnih spodbujevalnih ukrepov.

BELGIJA

Belgija se po obsegu sive ekonomije, na podlagi raziskave Eurofounda, s 16,8 odstotka BDP uvršča nekaj mest pred Slovenijo in pod povprečje EU27, ki je 18,4 odstotka BDP.

Belgija se v veliki meri posveča razvijanju sistema, zbiranju administrativnih podatkov in povezovanju baz z namenom preprečevanja socialnih in davčnih zlorab.

Belgija spada v krog številnih držav EU, ki so sprejele različne ukrepe za izboljšanje učinkovitosti inšpekcijskih služb.

V Belgiji je bil uveden sistem elektronske prijave delavcev. Delodajalcem ni več treba hraniti registra oseb, ker je ob vsaki priložnosti, ko je delavec zaposlen ali zapusti delodajalca, ta podatek v elektronski obliki na voljo vsem agencijam socialne varnosti. Namen vpeljave tega sistema je bil, da delodajalci elektronsko obveščajo institucije o delavcih, ki delajo ali ne delajo več pri njih. Čeprav uradna ocena sistema še ni bila narejena, številke o uporabi kažejo, da je bila vpeljava sistema pozitivna.

Sistem lokalnih zaposlovalskih agencij je bil prvi poskus transferiranja določenih storitev, opravljenih v gospodinjstvu, na formalni trg dela, ker je veliko tega dela opravljenega kot delo na črno. Institut je na eni strani usmerjen k brezposelnim osebam, na drugi pa k gospodinjstvom, ki iščejo pomoč. Delo opravljajo delavci, ki delajo za podjetja, registrirana kot podjetja za storitvene kupone (na primer agencije za začasno delo, čistilni servisi, javne in občinske skupnosti). Delavci sklenejo pogodbo o zaposlitvi, ki ima določene posebnosti, pridobivajo pravice iz socialnega zavarovanja in so zavarovani za nesreče pri delu. Delavci ohranijo nadomestilo za brezposelnost, poleg tega pa prejmejo dodatek za vsako uro opravljenega dela, ki se plača preko vavčerja. Uporabniki kupijo kupone za določeno ceno za uro dela s fiksnim znižanjem davka za 30 odstotkov, na drugi strani pa registrirana podjetja dobijo subvencijo od države. Vrednotenje in ocenjevanje sistema sta pokazali, da je bila na splošno vpeljava kuponov zelo uspešna. Pri kreiranju novih delovnih mest se je sistem izkazal kot zelo uspešen, pri cilju spodbude, da se delo na črno spremeni v legalno obliko dela, pa ni zaznati večjega učinka. Ob tem je treba dodati, da finančni prispevek države ni zanemarljiv.

ŠVEDSKA

Na Švedskem po raziskavi Eurofounda obseg sive ekonomije znaša 14,3 odstotka BDP. Po podatkih švedske davčne agencije iz leta 2011 je največji delež neprijavljenega dela opravljen v okviru storitev na domu: čiščenje, vzdrževanje in popravila domov.

Z namenom zniževanja neprijavljenega dela v okviru storitev na domu je bilo v letu 2007 uvedeno znižanje davka na storitve v gospodinjstvu. Ukrep je bil od leta 1990 občasno uveden že večkrat, tokrat kot posledica ekonomske krize. Za prenove, popravila, čiščenje, vzdrževanje domov se povrnejo stroški dela do 50 odstotkov. Namen ukrepa je povečanje števila zaposlitev in transformacija neprijavljenega dela v legalno obliko dela. Posredni podatki kažejo, da se je neprijavljeno delo na teh področjih zmanjšalo, strošek države na drugi strani ni zanemarljiv.

Tudi na Švedskem so bile od začetka krize izvedene aktivnosti za izboljšanje učinkovitosti inšpekcijskih služb. Poudarek je bil na dejavnostih oziroma področjih, ki veljajo za »bolj sumljive«; kot taki so bili identificirani taksi storitve, frizerstvo in gradbeništvo. Za izboljšanje učinkovitosti inšpekcijskih služb so na Švedskem uvedli tudi obvezno registracijo novo zaposlenih pred pričetkom

opravljanja dela. Uvedli so tudi identifikacijske kartice: vsak delavec na gradbišču mora imeti pri sebi posebno identifikacijsko kartico in mora biti registriran pred pričetkom opravljanja dela.

V letu 2007 je bil uveljavljen preventivni ukrep, ki določa, da morajo imeti v frizerskih salonih, restavracijah in čistilnicah obvezne registre osebja. Ukrep omogoča, da so nenapovedane inšpekcije učinkovitejše, prav tako pa se s tem omejuje število dokumentov, potrebnih za pregled. Le tri mesece po uveljavitvi ukrepa je bilo ocenjeno, da je država prejela dodatnih 10,8 milijona evrov prihodkov iz davka.

Leta 2010 so bile na Švedskem uvedene davčne blagajne. Podjetja, ki za denar prodajajo blago in storitve, morajo imeti davčno blagajno, ki beleži vse transakcije, beležijo se tudi transakcije, plačane z bančno kartico. Blagajne stanejo 1.785 evrov in podjetja, ki jih ne kupijo, so kaznovana. Statistike so pokazale, da se je v letu 2010 prijavljeni davek v restavracijah povečal za 7 odstotkov, v frizerskih salonih pa za 11 odstotkov.

Eden od pogostih ukrepov med državami EU, ki je bil leta 2007 uveden tudi na Švedskem, je povračilo davka, ki ga mora prijaviti in plačati kupec in ne prodajalec. Na Švedskem je bil uveden na področju gradbeništva.

HRVAŠKA

Hrvaška naj bi spadala med države z relativno visokim deležem sive ekonomije v primerjavi z drugimi državami članicami EU. Po raziskavi Eurofounda znaša delež sive ekonomije na Hrvaškem 30,4 odstotka BDP. Izmed držav EU ima višji delež od Hrvaške le Bolgarija z 32,7 odstotka. Raziskava Svetovne banke v letu 2007 je pokazala, da je največji delež sive ekonomije na področju prehrane, torej na področju kmetijstva in z njim povezanih dejavnosti, sledita proizvodnja in prodaja na drobno. Na Hrvaškem pristojnost za boj proti sivi ekonomiji ni centralizirana, porazdeljena je med Ministrstvo za finance, Ministrstvo za delo in pokojninski sistem, Državni inšpektorat, Zavod za zaposlovanje in še nekatere organe.

Podobno kot v drugih državah EU je tudi na Hrvaškem večji poudarek na represivnih ukrepih in ne toliko na spodbujevalnih ukrepih, vendar je tudi na Hrvaškem zaznati premik v tej smeri. Ena od prioritet hrvaške vlade v zadnjih letih je bila prenovitev zakonodaje in pojasnitev pogojev za legalno opravljanje dejavnosti. Inšpektorji so pridobili več pristojnosti, po novem lahko vstopajo tudi v hiše, garaže in poslovne stavbe na podlagi prijav, da se opravlja neprijavljena dejavnost, inšpekcijski nadzori so intenzivirani. Aktivnosti so bile uvedene tudi na strani pripravljalnih ukrepov, Hrvaška je uvedla spodbude za prehod iz brezposelnosti v samostojno podjetništvo.

Leta 2012 je Hrvaška sprejela zakon, s katerim je uvedla vavčerski sistem na področju kmetijstva za sezonska dela. Če se bo sistem izkazal kot uspešen, se bo predvidoma razširil tudi na področje turizma, dela v gospodinjstvu in na druga sezonska dela. Delodajalci delavce plačajo z vavčerjem, ki vključujejo tudi davke in socialne prispevke in so veljavni za posamezen dan dela. Delodajalci prejmejo spodbude za prijavo sezonskega dela. Sistem postavlja določene omejitve: minimalna plača na dan, maksimalno število ur dela na dan, sezonski delavec lahko dela največ 90 dni na leto.

Hrvaška je poenostavila postopke za registracijo podjetij. Vzpostavljena je bila tudi medijska kampanja za dvig ozaveščenosti glede davčne morale.

Hrvaška je v zadnjem času uvedla tudi davčne blagajne in glede na odzive v medijih je uvedba prinesla pomembne pozitivne premike v boju s sivo ekonomijo. Poleg tega tudi ves čas okrog 700 inšpektorjev intenzivno preverja stanje na terenu.

6 PRESOJA POSLEDIC NA POSAMEZNA PODROČJA

6.1 Administrativne in druge posledice

a) v postopkih oziroma poslovanju javne uprave ali pravosodnih organov:

Razlogi za uvedbo novega postopka ali administrativnih bremen in javni interes, ki naj bi se s tem dosegel:

V skladu z Zakonom o varstvu osebnih podatkov (Uradni list RS, št. 94/07– uradno prečiščeno besedilo 1) v 13. členu predloga zakona uvajamo seznam prijav osebnega dopolnilnega dela, saj gre za vzpostavitev zbirke osebnih podatkov. Del tega seznama bo javen zaradi možne izbire izvajalca del iz seznama oseb, ki imajo priglašeno osebno dopolnilno delo.

Ukinitev postopka ali odprava administrativnih bremen:

Za opravljanje kratkotrajnega dela bo po novem potrebna le elektronska prijava izvajalca tega dela v zavarovanje za primer poškodbe pri delu in poklicne bolezni na ZZZS in vodenje evidence opravljanja kratkotrajnega dela pri delodajalcu. Posebne prijave na upravni enoti z obrazcem POKD ne bo več.

Priglasitev osebnega dopolnilnega dela je enostavnejša, možen je elektronski postopek priglasitve.

Spoštovanje načela »vse na enem mestu« ter organ in kraj izvajanja dejavnosti oziroma obveznosti:

/

Podatki oziroma dokumenti, potrebni za izvedbo postopka, ki jih bo organ pridobil po uradni dolžnosti in način njihovega pridobivanja:

Pristojni nadzorni organi bodo pridobili potrebne podatke za izvajanje svojih pristojnosti nadzora iz seznama oseb, ki opravljajo osebno dopolnilno delo, oziroma iz prijav v zavarovanje za kratkotrajno delo neposredno s povezovanjem evidenc ali imajo neposreden vpogled v seznam oseb, ki opravljajo osebno dopolnilno delo, oziroma v prijave v zavarovanje za kratkotrajno delo.

Ustanovitev novih organov, reorganizacija ali ukinitvev obstoječih organov:

Kot nadzorni organ večje pristojnosti pridobi CURS, ki bo prevzel področje nadzora nad zaposlovanjem na črno po tem zakonu in področje nadzora nad delom na črno za posameznike. Natančneje je določen sam postopek nadzora.

Ali bo izvajanje postopkov in dejavnosti zahtevalo nove kadre, ali so izvajalci primerno usposobljeni ali bodo potrebna dodatno usposabljanje ter finančna in materialna sredstva:

Za izvajanje nalog se bodo v skladu s predlogom zakona usposobili uslužbenci CURS, ki s tem zakonom pridobivajo nove naloge in pristojnosti na področju preprečevanja dela in zaposlovanja na

črno. Izobraževanja bodo interna, izvedena predvidoma tudi s pomočjo Inšpektorata Republike Slovenije za delo, in ne bodo zahtevala posebnih dodatnih stroškov.

Večanje pristojnosti CURS pomeni hkrati razbremenitev preostalih nadzornih organov, ki zdaj poleg drugih nalog opravljajo tudi nadzor nad delom na črno, kadar ga opravljajo posamezniki – to sta Tržni inšpektorat Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: TIRS) in Davčna uprava Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: DURS), in nad zaposlovanjem na črno, ki ga zdaj opravlja IRSD. Vključitev CURS v izvajanje neposrednega nadzora pomeni večje število nadzornikov na terenu. CURS namreč razpolaga tudi z mobilnimi enotami, ki so na terenu prisotne 24 ur dnevno, glede na opremljenost in pooblastila pa so primerni za odkrivanje tovrstnih kršitev. Odločitev o večji pristojnosti CURS je usklajena med nadzornimi organi.

Ali bo ukinitve postopkov in dejavnosti imela za posledico zmanjšanje kadrov ter finančnih in materialnih sredstev:

/

b) Pri obveznostih strank do javne uprave ali pravosodnih organov:

Dokumentacija, ki jo je stranka dolžna predložiti, povečanje ali zmanjšanje obsega dokumentacije z navedbo razlogov:

Stranka bo lahko izvedla prigrasitev osebnega dopolnilnega dela preko spletne strani AJPes ali osebno na upravni enoti.

Stroški, ki jih bo imela stranka, ali razbremenitev stranke:

Na novo je dodan strošek vrednotnice za naročnika dela oz. izvajalca, iz katerega izhajajo pravice iz zdravstvenega zavarovanja za poklicne bolezni in pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

Hkrati je prijavitelj po novem razbremenjen plačila upravne takse za prijavo kratkotrajnega dela, ker za opravljanje kratkotrajnega dela po novem zadostuje prijava izvajalca tega dela v zavarovanje za primer poškodbe pri delu in poklicne bolezni na ZZZS in vodenje evidence opravljanja kratkotrajnega dela pri delodajalcu. Posebne prijave na upravni enoti z obrazcem POKD ne bo več.

Čas, v katerem bo stranka lahko uredila zadevo:

Stranka bo za urejanje zadev glede kratkotrajnega dela in osebnega dopolnilnega dela potrebovala le čas za elektronsko prijavo oz. prigrasitev dela, razen če bo želela prijavo izvesti osebno na ZZZS oz. na upravni enoti.

6.2 Presoja posledic na okolje, ki vključuje tudi prostorske in varstvene vidike:

Predlog zakona nima posledic na okolje, ki vključuje tudi prostorske in varstvene vidike.

6.3 Presoja posledic na gospodarstvo

Z vidika gospodarstva sta delo in zaposlovanje na črno izredno problematični, saj povzročata nelojalno konkurenco na trgu. Gospodarske družbe in samostojni podjetniki, ki opravljajo dejavnost v skladu s predpisi, ne morejo konkurirati tistim, ki delajo na črno, saj lahko ti ponudijo strankam

bistveno nižje cene, ki niso obremenjene s prispevki in davki. Vendar po drugi strani ponujajo storitev brez garancije in brez zavarovanj.

Delo in zaposlovanje na črno sta povezani s tveganjem in imata negativne posledice z vidika socialne države, gospodarstva in posameznika državljana. Negativni vplivi so občutni tako za delodajalce in delojemalce kot tudi za državo, socialno zavarovanje, premoženje ter varnost ljudi in okolja.

S predlaganimi spremembami in dopolnitvami zakona se bo povečala učinkovitost nadzornih organov pri preprečevanju in odkrivanju dela in zaposlovanja na črno. Z višjimi kaznimi in okrepljenim nadzorom na eni strani ter poenostavitvami pri izjemah na drugi strani (kratkotrajno delo, ODD) ter vnaprejšnjo vzpostavitev razmerja med naročnikom in izvajalcem ODD se bosta predvidoma zmanjšali oziroma omejili delo in zaposlovanje na črno.

Posledice na poslovne stroške in poslovanje:

- a) Razširjamo obseg sankcije za delodajalca, ki zaposluje na črno: delodajalec mora osebi, zaposleni na črno, izročiti pogodbo za nedoločen čas v roku treh dni potem, ko je bila kršitev ugotovljena, hkrati pa tudi poravnati vse obveznosti iz naslova delovnega razmerja za obdobje celotne zaposlitve oziroma treh mesecev pred ugotovitvijo dela na črno.
- b) Globe se povišujejo glede na trenutno najnižje predpisane, dodane so tudi sankcije za posameznike, ki so zaposleni na črno. Z vidika sankcij je tudi pomembno, da se uvajajo višje globe za delodajalce in dodajajo globe tudi za posameznike. Nova je tudi sankcija, da se kaznuje posameznik, če nima pogodbe civilnega prava ali pogodbe o opravljanju začasnega ali občasnega dela, na podlagi katere je zaposlen, ves čas na kraju opravljanja dela.
- c) Delodajalec, ki uporablja možnost kratkotrajnega dela, bo moral imeti vsaj enega zaposlenega.
- č) Nova ureditev ODD:
 - posameznik lahko opravlja storitve le pri fizičnih osebah in če so te vključene na seznam del,
 - izdelovanje izdelkov domače in umetnostne obrti ter nabiranje in prodaja gozdnih sadežev in zelišč ter izdelovanje drugih izdelkov, ki se izdelujejo na domu pretežno ročno ali po pretežno tradicionalnih postopkih, niso vezani le na fizično osebo kot naročnika/kupca,
 - prihodek iz naslova osebnega dopolnilnega dela v posameznem polletju koledarskega leta v seštevku ne sme presegati dveh povprečnih mesečnih neto plač v Republiki Sloveniji v preteklem koledarskem letu (podatek za leto 2012: povprečna mesečna neto plača 991,44 evra),
 - predvideno je plačilo »vavčerja« (vrednotnice) delodajalca za vsakega izvajalca ODD, vezano na koledarski mesec – vpeljava t.i. vavčerskega sistema (sistema vrednotnice),
 - v smeri približevanja principu »vsako delo šteje« se bo s plačilom vrednotnice pri osebnem dopolnilnem delu plačal prispevek za primer poškodbe pri delu in poklicne bolezni ter pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

6.4 Presoja posledic na socialnem področju

Posledice na zaposlenost in trg dela:

S sprejetjem zakona se pričakujejo zmanjšanje dela in zaposlovanja na črno in posledično pozitivni

učinki na zaposlenost in trg dela v smeri večje zaposlenosti oseb.

Zakon zagotavlja večjo varnost in zaščito delavcem, ki so iz različnih razlogov prisiljeni ali zavedeni v zaposlitev na črno, saj bo po novem sankcij po tem zakonu oproščen vsak posameznik, ki v času zaposlitve na črno prijavi delodajalca, ki ga je zaposlil na črno.

Posledice na socialno vključenost in zaščito določenih skupin:

S sprejetjem zakona se pričakuje večja zaščitenost oseb, ki so iz ekonomskih in socialnih razlogov prisiljeni delati oziroma se zaposlovati na črno.

Posledice na zdravstveno varstvo:

Pri institutu kratkotrajnega dela je posameznik, ki opravlja kratkotrajno delo, obvezno zavarovan za primer poškodbe pri delu in poklicne bolezni, skladno s predpisi o zdravstvenem zavarovanju (17. člen). Prav tako bo ta prispevek plačan prek plačila vrednotnice za osebo, ki opravlja osebno dopolnilno delo.

6.5 Presoja posledic na dokumente razvojnega načrtovanja

– Posledice na nacionalne dokumente razvojnega načrtovanja:

Z rešitvami predloga ZPDZC se izpolnjujejo tudi obveznosti Republike Slovenije do zavez iz Nacionalnega reformnega programa 2013–2014 v delu, ki se nanaša na preprečevanje dela in zaposlovanja na črno.

– Posledice na razvojne politike na ravni programov po strukturi razvojne klasifikacije programskega proračuna:

– Posledice na razvojne dokumente Evropske unije in mednarodnih organizacij:

/

6.6. Presoja posledic na druga področja

Predlog zakona nima posledic na druga področja.

7. Prikaz sodelovanja javnosti pri pripravi predloga zakona

a) Predstavitev sprejetega zakona

- ciljnim skupinam (seminarji, delavnice),
- širši javnosti (mediji, javne predstavitve, spletne predstavitve):

Od začetka do konca decembra 2010 je potekala javna kampanja boja proti delu in zaposlovanju na črno. Namen javne kampanje je bil obveščanje in ozaveščanje javnosti o tveganjih in negativnih posledicah dela in zaposlovanja na črno z vidika socialne države, gospodarstva in posameznika državljana.

Po uveljavitvi zakona (in pred pričetkom uporabe) se predvideva nadaljevanje javne kampanje na različne načine tudi z obveščanjem o novostih, ki bodo začele veljati z novim zakonom, in tako spodbujanje vseh posameznikov in delodajalcev, naj čimprej uredijo svoj status v skladu z zakonom.

V letu 2013 poteka tudi javna kampanja boja proti sivi ekonomiji z naslovom: Vklopi razum, vzemi

račun!

b) Spremljanje izvajanja sprejetega predpisa:

- **zagotovitev spremljanja izvajanja predpisa,**
- **organi, civilna družba,**
- **metode za spremljanje doseganja ciljev,**
- **merila za ugotavljanje doseganja ciljev,**
- **časovni okvir spremljanja za pripravo poročil:**

Komisija Vlade Republike Slovenije za odkrivanje in preprečevanje dela in zaposlovanja na črno je v skladu z ZPDZC pristojna za določanje, usklajevanje in spremljanje dejavnosti za preprečevanje dela in zaposlovanja na črno. Komisija enkrat letno pripravi poročilo o dejavnostih in učinkih preprečevanja dela in zaposlovanja na črno ter ga predloži v obravnavo Ekonomsko-socialnemu svetu in Vladi Republike Slovenije. Komisija vsako leto opredeli dejavnosti, za katere ocenjuje, da se v njih državljanji tretjih držav v večji meri nezakonito zaposlujejo, in pripravi načrt inšpekcijskih pregledov ter o ugotovitvah teh pregledov obvesti Evropsko komisijo do konca junija naslednjega leta za preteklo koledarsko leto.

- **roki za pripravo poročil o izvajanju zakona, doseženih ciljih in nadaljnjih ukrepih.**

Spremljanje izvajanje zakona bo posredno vsako leto preko letnega poročila Komisije Vlade Republike Slovenije za odkrivanje in preprečevanje dela in zaposlovanja na črno, ki ga bo obravnavala Vlada RS, ESS in Inšpekcijski svet Republike Slovenije.

II. BESEDILO ČLENOV

PREDLOG ZAKONA O PREPREČEVANJU DELA IN ZAPOSLOVANJA NA ČRNO

I. SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen (splošno)

(1) Ta zakon določa, kdaj se opravljanje dejavnosti ali dela šteje za delo na črno, kdaj se šteje opravljanje dela za zaposlovanje na črno, kaj se šteje za omogočanje dela na črno in kaj je nedovoljeno oglaševanje. Ta zakon določa tudi dejavnosti in dela, ki ne štejejo za delo ali zaposlovanje na črno, in organe, ki nadzorujejo izvajanje določb tega zakona.

- (2) Ta zakon v pravni red Republike Slovenije delno prenaša naslednja predpisa Evropske unije:
- Direktivo 2009/52/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. junija 2009 o minimalnih standardih glede sankcij in ukrepov zoper delodajalce nezakonito prebivajočih državljanov tretjih držav (UL L št. 168 z dne 30. 6. 2009, str. 24; v nadaljnjem besedilu: Direktiva 2009/52/ES) in
 - Direktivo 2010/41/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 7. julija 2010 o uporabi načela enakega obravnavanja moških in žensk, ki opravljajo samostojno dejavnost, in o razveljavitvi Direktive Sveta 86/613/EGS (UL L št. 180 z dne 15. 7. 2010, str. 1), in njenim popravkom (UL L št. 208 z dne 3. 8. 2012, str. 22).

2. člen (pojmi)

(1) Pojmi, uporabljeni v tem zakonu, imajo naslednji pomen:

1. delavec ali delavka (v nadaljnjem besedilu: delavec) je fizična oseba, ki je v delovnem razmerju;
2. delodajalec ali delodajalka (v nadaljnjem besedilu: delodajalec) je pravna ali fizična oseba, tuj pravni subjekt, samozaposlena oseba ali drug subjekt, kot so državni organ, lokalna skupnost, podružnica tujega podjetja ter diplomatsko in konzularno predstavništvo ali mednarodna organizacija, pri kateri se opravlja delo ali omogoča opravljanje dela;
3. državljan ali državljanica tretje države (v nadaljnjem besedilu: državljan tretje države) je državljan države, ki ni država članica Evropske unije, Evropskega gospodarskega prostora ali Švicarske konfederacije, razen če je ta oseba družinski član državljana države članice Evropske unije, Evropskega gospodarskega prostora ali Švicarske konfederacije;
4. nezakonita zaposlitev pomeni zaposlitev državljana tretje države, ki nezakonito prebiva v Republiki Sloveniji;
5. nezakonito prebivanje je prebivanje državljana tretje države, ki v Republiki Sloveniji ne prebiva v skladu z določbami zakona, ki ureja vstop, prebivanje in odstranitev tujcev, ali zakona, ki ureja mednarodno zaščito;
6. oglaševalska organizacija je vsaka pravna oseba, tuj pravni subjekt, samozaposlena oseba ali oseba s kako drugače urejenim statusom, ki se ukvarja z izdelavo oglasnih sporočil, distribucijo oglasnih sporočil oziroma omogočanjem objave oglasnih sporočil;
7. plačilo osebe, zaposlene na črno, pomeni plačo ali kakršne koli druge prejemke v denarju ali naravi, ki jih oseba prejme iz zaposlitve neposredno ali posredno od pravne osebe, tujega pravnega subjekta, samozaposlene osebe ali posameznika, in je enakovredno tistemu, ki bi ga uživali delavci, ki delajo v primerljivem delovnem razmerju;

8. podizvajalec ali podizvajalka (v nadaljnjem besedilu: podizvajalec) je vsaka pravna oseba, tuj pravni subjekt ali samozaposlena oseba, ki ji je dodeljena izvedba vseh ali dela obveznosti iz že sklenjene pogodbe;
9. posameznik ali posameznica (v nadaljnjem besedilu: posameznik) je domača ali tuja fizična oseba, razen samozaposlena oseba;
10. pravna oseba je gospodarska družba, zadruga, zavod ali druga pravna oseba, ki opravlja registrirano dejavnost in ima sedež v Republiki Sloveniji, državi članici Evropske unije, Evropskem gospodarskem prostoru ali Švicarski konfederaciji;
11. samozaposlena oseba je fizična oseba, ki opravlja pridobitno dejavnost ali drugo dovoljeno dejavnost;
12. tuj pravni subjekt je tuja pravna oseba ali tuja samozaposlena oseba, ki nima sedeža v Republiki Sloveniji ali v državi članici Evropske unije, Evropskem gospodarskem prostoru ali Švicarski konfederaciji;
13. vrednotnica je dokument, na podlagi katerega se lahko opravlja osebno dopolnilno delo.

(2) Za namen izvajanja Direktive 2009/52/ES pojem »posebno izkoriščevalski delovni pogoji« pomeni delovne pogoje, ki vključno s tistimi, ki nastanejo zaradi diskriminacije, kažejo na očitno nesorazmerje v primerjavi s pogoji zaposlitve zakonito zaposlenih delavcev.

3. člen (delo na črno)

Prepovedano je delo na črno, za kar se šteje opravljanje dejavnosti ali dela, kadar:

- pravna oseba ali tuj pravni subjekt, ki je pravna oseba opravlja dejavnost, ki ni določena v ustanovitvenem aktu, ali če nima z zakonom predpisanih listin o izpolnjevanju pogojev za opravljanje dejavnosti, določene v ustanovitvenem aktu;
- samozaposlena oseba ali tuj pravni subjekt, ki je samozaposlena oseba, opravlja dejavnost, ki ni vpisana v register, ali nima z zakonom predpisanih listin o izpolnjevanju pogojev za opravljanje te dejavnosti;
- pravna oseba, tuj pravni subjekt ali samozaposlena oseba opravlja dejavnost kljub prepovedi opravljanja dejavnosti;
- tuj pravni subjekt opravlja storitve ali dejavnost v Republiki Sloveniji brez registrirane podružnice ali brez predpisanega dovoljenja;
- pravni subjekt, ki ima sedež v državi članici Evropske unije, Evropskem gospodarskem prostoru ali Švicarski konfederaciji, ne opravlja dejavnosti storitev v skladu z zakonom, ki ureja storitve na notranjem trgu;
- posameznik opravlja dejavnost ali delo in ni vpisan ali priglašen, kakor to določa ta ali drugi zakoni.

4. člen (omogočanje dela na črno)

(1) Dejanje, s katerim delodajalec ali posameznik omogoči opravljanje dela na črno eni ali več osebam, za katere ve, da opravljajo delo na črno, je omogočanje dela na črno.

(2) Za omogočanje dela na črno se šteje tudi, če delodajalec ali posameznik sklene pogodbo o opravljanju dela z drugo pravno osebo, tujim pravnim subjektom, samozaposleno osebo ali posameznikom, za katere ve, da opravljajo delo na črno.

5. člen (zaposlovanje na črno)

(1) Prepovedano je zaposlovanje na črno, za kar se šteje, če delodajalec:

- omogoči delo posamezniku, s katerim ni sklenil pogodbe o zaposlitvi oziroma ki ga ni prijavil v obvezna socialna zavarovanja ali ga je v času trajanja delovnega razmerja odjavil iz obveznih socialnih zavarovanj,
- omogoči delo posamezniku, s katerim ni sklenil pogodbe civilnega prava, na podlagi katere se lahko opravlja delo, oziroma ki ga ni zavaroval v skladu z zakoni, ki urejajo obvezna socialna zavarovanja, ali z upokojemcem ni sklenil pogodbe o opravljanju začasnega ali občasnega dela v skladu z zakonom, ki ureja trg dela,
- omogoči delo dijaku ali študentu v nasprotju s predpisi, ki urejajo občasno ali začasno delo dijakov in študentov,
- zaposli tujca ali osebo brez državljanstva v nasprotju s predpisi o zaposlovanju tujcev ali
- nezakonito zaposli državljana tretje države.

(2) Če posameznik opravlja delo pri delodajalcu na podlagi pogodbe civilnega prava ali pogodbe o opravljanju začasnega ali občasnega dela, mora biti izvod pogodbe za čas opravljanja dela ves čas na kraju opravljanja dela.

(3) Za zaposlovanje na črno se šteje tudi, kadar posameznik v svojem imenu in za svoj račun zaposli posameznika, da zanj opravlja delo na črno.

(4) Oseba, ki je zaposlena na črno, lahko kadarkoli med zaposlitvijo pri pristojnem nadzornem organu vloži prijavo zoper delodajalca zaradi zaposlitve na črno.

(5) Za osebo iz prve alineje prvega odstavka tega člena se domneva, da ima sklenjeno pogodbo o zaposlitvi za nedoločen čas s polnim delovnim časom, razen če ima že sklenjeno pogodbo o zaposlitvi pri drugem delodajalcu oziroma če ima sklenjeno pogodbo o zaposlitvi s krajšim delovnim časom, za razliko do polnega delovnega časa. Če delodajalec ali posameznik, zaposlen na črno, ne izkaže, koliko časa je trajala zaposlitev, se šteje, da je bila oseba na črno zaposlena tri mesece. Delodajalec mora takšni osebi izročiti pisno pogodbo o zaposlitvi za nedoločen čas v treh dneh po tem, ko nadzorni organ ugotovi zaposlitev na črno, razen v primerih, kadar oseba ne izpolnjuje pogojev za opravljanje dela, v skladu z zakonom, ki ureja delovna razmerja.

(6) Oseba, ki ji ni bila vročena pogodba o zaposlitvi v roku iz prejšnjega odstavka, lahko zahteva sodno varstvo pri pristojnem sodišču.

(7) Delodajalec, ki na črno zaposli osebo iz petega odstavka tega člena, mora poravnati vse obveznosti iz delovnega razmerja za obdobje celotne zaposlitve na črno najmanj v višini bruto minimalne plače za vsak mesec opravljenega dela, če oseba v tem času ni bila prijavljena v obvezna socialna zavarovanja na podlagi sklenjene pogodbe o zaposlitvi za polni delovni čas, oziroma sorazmerni del bruto minimalne plače za vsak mesec opravljenega dela, če je bila prijavljena v obvezna socialna zavarovanja na podlagi pogodbe o zaposlitvi s krajšim delovnim časom. Delodajalec mora poravnati obveznosti v 15 dneh po tem, ko nadzorni organ ugotovi kršitev, in v osmih dneh od poteka roka za plačilo nadzornemu organu o tem predložiti dokazilo.

(8) Delodajalec, ki zaposli državljana tretje države, ki nezakonito prebiva v Republiki Sloveniji, mora državljanu tretje države plačati vse morebitne neporavnane obveznosti za opravljeno delo najmanj v višini bruto minimalne plače za vsak mesec opravljenega dela, kot če bi bil državljani tretje države zakonito zaposlen, hkrati pa mora plačati vse stroške pošiljanja neporavnanih plačil v državo, kamor se je državljani tretje države vrnil ali je bil vrnjen. Če delodajalec ali državljani tretje države, zaposlen na črno, ne izkaže, koliko časa je trajala zaposlitev, se šteje, da je bil državljani tretje države na črno zaposlen tri mesece. Delodajalec mora poravnati obveznosti v 15 dneh po tem, ko nadzorni organ ugotovi kršitev, in v osmih dneh od poteka roka za plačilo nadzornemu organu o tem predložiti dokazilo.

(9) Če oseba, zaposlena na črno, iz sedmega odstavka tega člena oziroma državljani tretje države iz prejšnjega odstavka ni prejel vseh plačil za opravljeno delo oziroma za povračilo vseh stroškov za pošiljanje neporavnanih plačil v državo, kamor se je državljani tretje države vrnil ali je bil vrnjen, lahko poravnavo obveznosti uveljavlja neposredno pred pristojnim sodiščem.

(10) Delodajalec mora pred sklenitvijo pogodbe o zaposlitvi od državljana tretje države zahtevati, naj mu predloži dokazilo o zakonitem prebivanju v Republiki Sloveniji. Kopijo dokazila o zakonitem prebivanju v Republiki Sloveniji mora delodajalec hraniti ves čas zaposlitve državljana tretje države.

(11) Če je delodajalec, ki je na črno zaposlil osebo iz prvega odstavka tega člena, podizvajalec, so za obveznosti iz sedmega oziroma osmega odstavka tega člena solidarno odgovorni glavni izvajalec in vsi vmesni podizvajalci, če so vedeli, da je delodajalec osebe zaposloval na črno, in o tem niso obvestili nadzornih organov.

(12) Delodajalec iz desetega odstavka tega člena ali glavni izvajalec oziroma vsi vmesni podizvajalci iz prejšnjega odstavka so odgovorni za nezakonito zaposlitev, če:

- so vedeli, da je državljan tretje države predložil ponarejeno dokazilo o zakonitem prebivanju v Republiki Sloveniji,
- za državljana tretje države ni bila opravljena prijava dela v skladu z zakonom, ki ureja zaposlovanje in delo tujcev.

(13) Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije lahko v primeru poklicne bolezni, poškodbe pri delu ali smrti osebe, ki je zaposlena na črno, od delodajalca zahteva povrnitev škode v skladu s predpisi o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju.

6. člen (nedovoljeno oglaševanje)

(1) Ni dovoljeno naročanje, objavljanje ali posredovanje oglasov in oglasnih sporočil v časopisih, revijah, na radiu, televiziji in v drugih elektronskih medijih ali na drug način, ki je dostopen javnosti, če:

- pravna oseba, tuj pravni subjekt, samozaposlena oseba, delodajalec ali posameznik ponuja ali oglašuje delo, ki se šteje za delo na črno po določbah tega zakona,
- delodajalec objavi potrebo po delavcu za delo, ki ni vezano na njegovo registrirano ali priglašeno dejavnost.

(2) Med nedovoljeno oglaševanje sodi tudi oglaševanje dela posameznikov na način, določen v prejšnjem odstavku, ki se opravlja na podlagi pogodb civilnega prava.

(3) Naročnik oglasa mora ob naročilu oglasa podati izjavo z naslednjimi podatki:

- firmo in sedež firme ter ime in priimek odgovorne osebe,
- ime, priimek in naslov naročnika,
- izjavo, da ima dejavnost, vsebina katere se nanaša na objavo oglasa, opredeljeno v ustanovitvenem aktu oziroma vpisano v register.

(4) Oglaševalska organizacija ne sme objaviti oglasa, če naročnik oglasa ne poda podatkov iz prejšnjega odstavka.

(5) Oglaševalska organizacija mora organom iz 18. člena tega zakona na njihovo zahtevo sporočiti podatke o naročniku oglasa.

II. DEJAVNOSTI IN DELA, KI NE ŠTEJEJO ZA DELO ALI ZAPOSLOVANJE NA ČRNO

7. člen (dejavnosti in dela, ki niso delo ali zaposlovanje na črno)

(1) Ne glede na določbe 3. člena tega zakona za delo na črno ne štejejo:

- sosedska pomoč,
- delo v lastni režiji,

- nujno delo,
- humanitarno delo, karitativno delo, delo za invalidske organizacije in prostovoljsko ter dobrodelno delo,
- osebno dopolnilno delo.

(2) Ne glede na določbe 5. člena tega zakona se za zaposlovanje na črno ne štejejo:

- kratkotrajno delo,
- nujno delo,
- humanitarno delo, karitativno delo, delo za invalidske organizacije in prostovoljsko ter dobrodelno delo.

(3) Za delo ali zaposlovanje na črno tudi ne šteje brezplačna pomoč na kmetijah, planinah in skupnih pašnikih ob sezonskih konicah za spravilo primarnih kmetijskih proizvodov in odgona živine.

8. člen (sosedska pomoč)

Za sosedsko pomoč se štejejo opravljanje dela med sosedi, kadar med njimi obstaja določena bližina v smislu prebivanja, če med njimi ni sklenjene pogodbe in je delo opravljeno brez plačila ter če ga ne opravi pravna oseba, tuj pravni subjekt ali samozaposlena oseba, ki opravlja dejavnost, ki je neposredno vezana na opravljeno delo, kakor tudi druge oblike sosedске pomoči, določene v drugem zakonu.

9. člen (delo v lastni režiji)

Za delo v lastni režiji se šteje opravljanje vseh del in storitev na nepremičninah v osebni lasti ali v najemu, v užitku, služnosti rabe ali stanovanja, razen če s posebnim zakonom ni drugače določeno, in na premičninah v osebni lasti, v užitku ali služnosti rabe, kadar jih opravlja lastnik naštetih pravic ali najemnik, njegov zakonec ali oseba, s katero živi v zunajzakonski skupnosti, partner v registrirani istospolni skupnosti ali kadar jih brezplačno opravljajo osebe, s katerimi je v sorodstvu v ravni vrsti ali stranski vrsti do vštetega tretjega kolena ter v sorodstvu po svaštvu do vštetega drugega kolena.

10. člen (nujno delo)

Za opravljanje nujnih del za preprečitev nesreč ali odstranitev posledic naravnih in drugih nesreč se štejejo vsa dela, ki so namenjena preprečevanju naravnih nesreč ali odstranjevanju posledic naravnih in drugih nesreč.

11. člen (humanitarno delo, karitativno delo, delo za invalidske organizacije, prostovoljsko ter dobrodelno delo)

(1) Za humanitarno in karitativno delo ter delo za invalidske organizacije se šteje brezplačno opravljanje dela za organizacije, ki imajo status humanitarne, karitativne ali invalidske organizacije.

(2) Za humanitarno delo se šteje tudi brezplačno opravljanje dela za zagotovitev pripravljenosti, usposobljenosti in izvajanje nalog zaščite, reševanja in pomoči v nevladnih organizacijah, ki delujejo v javnem interesu na področju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami v skladu s predpisi.

(3) Za prostovoljsko delo se šteje opravljanje dela v skladu z zakonom, ki ureja prostovoljstvo.

(4) Za dobrodelno delo se šteje brezplačno opravljanje dela, ki je namenjeno varovancem v vzgojnovarstvenih zavodih, šolarjem, dijakom in študentom v izobraževalnih zavodih, pacientom v bolnišnicah ter osebam v domovih za ostarele.

12. člen (opredelitev osebnega dopolnilnega dela)

(1) Za osebno dopolnilno delo se šteje, kadar posameznik sam opravlja dela pomoči v gospodinjstvu, njim podobna dela ali opravlja druga manjša dela, pod pogojem, da posebni predpisi ne določajo drugače in da so določena v pravilniku o delih, ki se štejejo za osebno dopolnilno delo.

(2) Dela iz prejšnjega odstavka se lahko opravljajo pod pogojem, da se ne opravljajo za pravno osebo, tuj pravni subjekt ali samozaposleno osebo.

(3) Za osebno dopolnilno delo se šteje tudi, kadar posameznik sam izdeluje izdelke domače in umetnostne obrti v skladu z zakonom, ki ureja obrtno dejavnost, druge izdelke, ki se izdelujejo na domu pretežno ročno ali po pretežno tradicionalnih postopkih in jih prodaja ali kadar nabira in prodaja gozdne sadeže in zelišča, pod pogojem, da so ta dela določena v pravilniku iz prvega odstavka tega člena.

(4) Posameznik mora osebno dopolnilno delo iz prvega in tretjega odstavka tega člena pred začetkom opravljanja prijaviti pri Agenciji Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (v nadaljnjem besedilu: AJPES). Prijavitelj se opravi prek spletnega portala AJPES ali osebno na upravni enoti, ki za posameznika prijavitelj opravi prek spletnega portala AJPES.

(5) Posameznik iz prvega odstavka tega člena, ki je prijavil osebno dopolnilno delo po prejšnjem odstavku, lahko opravlja delo za osebo, ki razpolaga z vrednotnico, ki se glasi na njegovo ime.

(6) Posameznik, ki je prijavil osebno dopolnilno delo po četrtem odstavku tega člena, lahko opravlja dela iz tretjega odstavka tega člena, če med opravljanjem dela razpolaga z vrednotnico, ki se glasi na njegovo ime.

(7) Oseba iz petega odstavka tega člena in posameznik iz prejšnjega odstavka morata vrednotnico pridobiti najpozneje pred začetkom opravljanja dela. Vrednotnica velja za koledarski mesec.

13. člen (seznam posameznikov, ki opravljajo osebno dopolnilno delo)

(1) AJPES vzpostavi in vodi seznam posameznikov, ki opravljajo osebno dopolnilno delo (v nadaljnjem besedilu: seznam).

(2) Posameznik ob prijavi osebnega dopolnilnega dela navede naslednje podatke:

- ime, priimek in naslov,
- davčno številko,
- dela, ki jih bo opravljal kot osebno dopolnilno delo,
- kontaktni podatek (telefonska številka ali elektronski naslov), ki ga izbere posameznik, ki opravlja osebno dopolnilno delo.

(3) Poleg podatkov iz prejšnjega odstavka AJPES v seznamu vodi in obdeluje tudi:

- datum prve prijave osebnega dopolnilnega dela,
- datum prijave in opustitve posamezne vrste osebnega dopolnilnega dela,
- datum izbrisa posameznika, ki opravlja osebno dopolnilno delo, iz seznama.

(4) Za namen zagotovitve pravilnosti in ažurnosti podatkov v seznamu AJPES prevzema podatke o imenu, priimku in naslovu prebivališča posameznika, ki opravlja osebno dopolnilno delo, iz centralnega registra prebivalstva. Če se v centralnem registru prebivalstva spremenijo podatki o posamezniku, se te spremembe avtomatično prevzamejo v seznam na podlagi povezanosti s centralnim registrom prebivalstva.

(5) Posameznik, ki opravlja osebno dopolnilno delo, in je vpisan v seznam, mora vse spremembe podatkov iz tretje in četrte alineje drugega odstavka tega člena sporočiti AJPES pred začetkom opravljanja posamezne vrste osebnega dopolnilnega dela. Posameznik, ki v Republiki Sloveniji nima prijavljenega prebivališča, mora sporočiti tudi spremembe podatkov iz prve alineje drugega odstavka tega člena.

(6) Za namen preprečevanja dela in zaposlovanja na črno ter preverjanja ali posameznik, ki opravlja osebno dopolnilno delo, ravna zakonito, je na spletni strani AJPES javno objavljen seznam posameznikov, ki so takšno delo priglasili po določbah tega zakona. Javno objavljen seznam vsebuje podatek o osebnem imenu, vrsti osebnega dopolnilnega dela, zaporedni številki posameznika in izbranem kontaktnem podatku.

(7) AJPES po uradni dolžnosti izbriše osebo iz seznama posameznikov, ki opravljajo osebno dopolnilno delo:

- če prejme obvestilo Davčne uprave Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: davčna uprava), da posameznik iz seznama ne izpolnjuje več pogoja omejitve polletnega prihodka za opravljanje osebnega dopolnilnega dela iz prvega odstavka 14. člena tega zakona,
- če prejme obvestilo davčne uprave, da posameznik iz seznama tudi v naknadno postavljenem roku ne sporoči podatkov o doseženem prihodku iz naslova osebnega dopolnilnega dela,
- če prejme obvestilo davčne uprave, da posameznik iz seznama v predpreteklem koledarskem letu ni prijavil prihodkov na podlagi opravljenega osebnega dopolnilnega dela,
- v primeru smrti posameznika, ki je voden v seznamu, o čemer AJPES pridobi podatek iz centralnega registra prebivalstva.

(8) Na podlagi obvestila davčne uprave iz prejšnjega odstavka AJPES izda sklep o izbrisu. Zoper ta sklep je dovoljena pritožba v osmih dneh od dneva vročitve na ministrstvo, pristojno za preprečevanje dela in zaposlovanja na črno.

(9) Po vročitvi obvestila o izbrisu se podatki o posamezniku, ki ne izpolnjuje več pogojev za opravljanje osebnega dopolnilnega dela, nemudoma umaknejo iz javne objave, v zbirki AJPES pa se podatki iz drugega in tretjega odstavka tega člena hranijo še pet let po izbrisu.

(10) O priglasi in spremembi podatkov iz seznama, AJPES izda posamezniku, ki opravlja osebno dopolnilno delo, obvestilo.

14. člen

(prihodki, pridobljeni na podlagi opravljenega osebnega dopolnilnega dela)

(1) Prihodek iz naslova osebnega dopolnilnega dela v posameznem polletju koledarskega leta v seštevku ne sme presegati dveh povprečnih mesečnih neto plač v Republiki Sloveniji v preteklem koledarskem letu.

(2) Posameznik, ki opravlja osebno dopolnilno delo, mora polletno poročati davčni upravi o doseženem prihodku iz naslova osebnega dopolnilnega dela najpozneje do desetega dne v mesecu po preteku polletnega obdobja.

(3) Za namen preverjanja doseganja prihodka iz prvega odstavka tega člena, davčna uprava vodi evidenco o doseženem prihodku iz naslova osebnega dopolnilnega dela. Evidenca vsebuje naslednje podatke:

- osebno ime in davčno številko posameznika, ki opravlja osebno dopolnilno delo;
- osebno ime ali firmo in naslov zavezanca za plačilo prispevka za osebno dopolnilno delo;

- znesek prihodka; obdobje v katerem je bil prihodek dosežen.
Podatki iz evidence se uporabljajo za nadzor izpolnjevanja pogojev za osebno dopolnilno delo, za poročanje zaradi uveljavljanja pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja ter zdravstvenega zavarovanja v skladu s tem zakonom in za davčni nadzor.

15. člen (vrednotnica za opravljanje osebnega dopolnilnega dela)

(1) Vrednotnico se pridobi na podlagi vložitve zahtevka za pridobitev vrednotnice prek spletnega portala e-uprava.

(2) Za postopek pridobitve in vsebino vrednotnice je pristojno ministrstvo, pristojno za področje preprečevanja dela in zaposlovanja na črno.

(3) Vrednotnica je izdana ob predložitvi naloga za plačilo prispevka za pokojninsko in invalidsko zavarovanje ter naloga za plačilo prispevka za zdravstveno zavarovanje in zavarovanje za poškodbo pri delu in poklicno bolezen v skladu z zakonom, ki ureja zdravstveno varstvo in zdravstveno zavarovanje pri ponudniku plačilnih storitev ali na upravni enoti.

(4) Stroške plačilnega prometa za plačilo prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje ter za zdravstveno zavarovanje in zavarovanje za poškodbo pri delu in poklicno bolezen v skladu z zakonom, ki ureja zdravstveno varstvo in zdravstveno zavarovanje, nosi zavezanec za plačilo prispevkov.

(5) Zahtevek za pridobitev vrednotnice in vrednotnica morata vsebovati podatke, potrebne za nadzor po tem zakonu, podatke potrebne za obračun in nadzor pravilnosti obračuna in plačila prispevka za pokojninsko in invalidsko zavarovanje ter prispevka za zdravstveno zavarovanje in prispevka za poškodbo pri delu in poklicno bolezen v skladu z zakonom, ki ureja zdravstveno varstvo in zdravstveno zavarovanje in za uveljavljanje pravic na podlagi plačanih prispevkov.

(6) Zahtevke za pridobitev vrednotnice, ki se štejejo tudi za obračun prispevkov za socialno varnost, vložen pri davčni upravi, ministrstvo, pristojno za javno upravo, redno posreduje davčni upravi. Za izvajanje nadzora se podatki o izdanih vrednotnicah hranijo pet let.

16. člen (podzakonski akt za osebno dopolnilno delo)

Minister, pristojen za področje preprečevanja dela in zaposlovanja na črno, v soglasju z ministrom, pristojnim za finance, podrobneje predpiše dela, ki se štejejo za osebno dopolnilno delo, način priglasitve osebnega dopolnilnega dela, obrazec in način poročanja o doseženem prihodku, vsebino in obliko zahtevka za pridobitev vrednotnice, vsebino in obliko vrednotnice ter podrobnejšo opredelitev podatkov, način posredovanja in uporabe podatkov za oblikovanje prijave podatkov o zavarovalni dobi in osnovi za pokojninsko in invalidsko zavarovanje.

17. člen (kratkotrajno delo)

(1) Za kratkotrajno delo se šteje brezplačno opravljanje dela v mikrodružbi ali zavodu z najmanj enim in največ desetimi zaposlenimi ali pri samozaposleni osebi z največ desetimi zaposlenimi, kadar ga opravljajo:

- zakonec ali zunajzakonski partner ali partner v registrirani istospolni skupnosti lastnika ali solastnika mikrodružbe ali zavoda ali samozaposlene osebe,
- oseba, s katero je lastnik ali solastnik mikrodružbe ali zavoda ali samozaposlene osebe v sorodu v ravni vrsti do prvega kolena,
- starši in otroci zakonca ali zunajzakonskega partnerja ali partnerja v registrirani istospolni skupnosti lastnika ali solastnika mikrodružbe ali zavoda ali samozaposlene osebe.

(2) Delo osebe iz prejšnjega odstavka se lahko opravlja največ 40 ur mesečno.

(3) Kratkotrajno delo se mora glede zaposlovanja oseb, mlajših od 18 let, delovnega časa, nočnega dela, odmorov in počitkov ter varstva nekaterih kategorij delavcev opravljati v skladu s predpisi o delovnih razmerjih in predpisi o varnosti in zdravju pri delu.

(4) Delodajalec vodi evidenco o opravljenem kratkotrajnem delu, ki vsebuje:

- osebno ime, naslov in davčno številko osebe, ki opravlja kratkotrajno delo,
- uro začetka in zaključka opravljanja kratkotrajnega dela, kot jo je potrdila oseba, ki opravlja kratkotrajno delo, po dnevih,
- skupno število ur opravljenega kratkotrajnega dela na mesečni ravni.

(5) Evidenco o opravljenem kratkotrajnem delu podpišeta delodajalec in oseba, ki opravlja kratkotrajno delo, dnevno ob začetku in zaključku opravljanja kratkotrajnega dela. Za izvajanje nadzora delodajalec hrani evidenco še dve leti po prenehanju opravljanja kratkotrajnega dela osebe, ki je to delo opravljala.

III. NADZOR

18. člen (nadzorni organi)

(1) Naslednji inšpektorati in drugi organi (v nadaljnjem besedilu: nadzorni organi) v okviru pooblastil, določenih s tem zakonom in s posebnimi zakoni, nadzorujejo, odkrivajo, vodijo postopek in odločajo o prekršku:

- inšpektorat, pristojen za trg za kršitve določb 3. člena tega zakona, razen šeste alineje ; za kršitve določb 4. člena tega zakona v delu, ki se nanaša na pravne osebe, tuje pravne subjekte in na samozaposlene osebe, in za kršitve določb prve alineje prvega odstavka 6. člena tega zakona v delu, ki se nanaša na pravne osebe, tuje pravne subjekte in na samozaposlene osebe;
- Carinska uprava Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: carinska uprava) za kršitve določb šeste alineje 3. člena tega zakona, 4. člena tega zakona v delu, ki se nanaša na posameznike, 5. člena tega zakona ter prve alineje prvega odstavka 6. člena tega zakona v delu, ki se nanaša na posameznike;
- inšpektorat, pristojen za delo, za kršitve določb druge alineje prvega odstavka 6. člena tega zakona;
- inšpektorat, pristojen za promet, za kršitve določb tega zakona, razen določb 5. člena tega zakona ter druge alineje prvega odstavka 6. člena tega zakona,
- davčna uprava za kršitve določb 3. člena tega zakona, razen šeste alineje.

(2) Posreden nadzor nad kršitvami določb tega zakona izvajajo tudi nadzorni organi, pristojni za nadzor na področju kmetijstva in okolja, gozdarstva, energetike in prostora, zdravja, šolstva in športa ter notranjih zadev.

(3) Drugi nadzorni organi, ki niso nadzorni organi iz prvega ali drugega odstavka tega člena, pri opravljanju nalog inšpekcijskega nadzora na podlagi svojih predpisov ugotovijo kršitve tega zakona, ugotovijo dejansko stanje in o ugotovitvah sestavijo zapisnik, ki ga posredujejo pristojnemu nadzornemu organu.

19. člen
(postopek nadzora)

(1) Kadar pri izvajanju svojih pristojnosti, organ, pristojen za nadzor 3. člena tega zakona, v skladu s prvim odstavkom prejšnjega člena, ugotovi kršitve 3. člena tega zakona, z odločbo prepove opravljanje dejavnosti ali dela na črno.

(2) Če pri izvajanju svojih pristojnosti carinska uprava ugotovi kršitve iz prvega do tretjega odstavka 5. člena tega zakona, izda odločbo, s katero prepove opravljanje dela posamezniku, ki je zaposlen na črno.

(3) Če pri izvajanju svojih pristojnosti nadzorni organ, pristojen za delo, ugotovi, da obstaja sum zaposlitve na črno, izda odločbo, s katero prepove opravljanje dela posamezniku, ki je zaposlen na črno, in o tem nemudoma seznani carinsko upravo.

(4) Zoper odločbo o prepovedi opravljanja dejavnosti ali dela oziroma zoper odločbo o prepovedi opravljanja dela posameznika, ki je zaposlen na črno, je dovoljena pritožba. Rok za pritožbo je osem dni od dneva vročitve. Pritožba zoper odločbo ne zadrži izvršitve odločbe.

(5) Nadzorni organi, ki pri izvajanju svojih pooblastil ugotovijo, da obstaja sum neizpolnjevanja davčnih obveznosti oziroma neplačanih prispevkov za obvezna socialna zavarovanja, o tem obvestijo davčno upravo.

(6) Premoženjska korist, pridobljena s kršitvijo 3. člena tega zakona, se odvzame. Glede odvzema premoženjske koristi nadzorni organi ravnajo v skladu z zakonom, ki ureja prekrške.

(7) Pristojni nadzorni organi iz tega zakona imajo neposreden vpogled v seznam posameznikov, ki opravljajo osebno dopolnilno delo, v evidenco vplačanih vrednotnic in v podatke o vključitvi oseb v obvezno zdravstveno zavarovanje.

(8) Za namene preprečevanja dela in zaposlovanja na črno, pobiranja davkov in prispevkov ter ugotavljanja pogojev za izbris osebe iz seznama, davčna uprava pridobiva podatke neposredno s povezovanjem evidenc in ima neposreden vpogled v podatke evidenc. V ta namen se davčni register poveže s seznamom, ki ga vodi AJPES, s podatki o vloženih zahtevkih za pridobitev vrednotnice in s podatki o plačanih prispevkih za pokojninsko in invalidsko zavarovanje ter zdravstveno zavarovanje na upravnih enotah, s katerimi razpolaga ministrstvo, pristojno za javno upravo.

(9) Nadzorni organ, ki pri svojem delu zazna poklicno bolezen, poškodbo pri delu ali smrt osebe, zaposlene na črno, o tem obvesti Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije.

20. člen
(komisija)

(1) Za določanje, usklajevanje in spremljanje področja preprečevanja dela in zaposlovanja na črno imenuje Vlada Republike Slovenije komisijo za preprečevanje dela in zaposlovanja na črno.

(2) Komisija iz prejšnjega odstavka opravlja naslednje naloge:

- usklajuje vsebine dela nadzornih organov s področja odkrivanja in preprečevanja dela in zaposlovanja na črno;
- predlaga Vladi Republike Slovenije ukrepe za učinkovitejše preprečevanje in odkrivanje dela in zaposlovanja na črno;
- poroča o izvajanju in učinkih tega zakona Ekonomsko-socialnemu svetu, Vladi Republike Slovenije in Inšpekcijskemu svetu Republike Slovenije za preteklo koledarsko leto;
- predlaga spremembe predpisov s področja, za katero je ustanovljena;
- vsako leto opredeli dejavnosti, za katere ocenjuje, da se v njih državljani tretjih držav v večji meri nezakonito zaposlujejo, in pripravi načrt inšpekcijskih pregledov;

- vsako koledarsko leto pripravi poročilo o opravljenih inšpekcijskih pregledih iz prejšnje alineje in o rezultatih teh pregledov obvesti Evropsko komisijo do konca junija naslednjega leta za preteklo koledarsko leto.

(3) Mandat članov komisije traja pet let. Komisijo sestavljajo predstavniki ministrstva, pristojnega za delo, ministrstva, pristojnega za gospodarstvo, ministrstva, pristojnega za finance, ministrstva, pristojnega za pravosodje, ministrstva, pristojnega za notranje zadeve, predstavniki nadzornih organov iz tega zakona, predstavnik delodajalcev in predstavnik delojemalcev. Predsednik komisije je predstavnik ministrstva, pristojnega za področje preprečevanja dela in zaposlovanja na črno.

(4) Predsednik in člani komisije opravljajo delo v komisiji kot del svojih rednih delovnih obveznosti.

(5) Komisija odloča, če so na seji navzoči najmanj predsednik ali njegov namestnik in polovica članov komisije.

(6) Strokovno tehnična opravila za komisijo in postopke za imenovanje komisije opravlja ministrstvo, pristojno za delo.

IV. KAZENSKÉ DOLOČBE

21. člen

(globe za kršitev prepovedi dela na črno)

(1) Z globo od 4.200 do 26.000 eurov se za prekršek kaznuje pravna oseba ali tuj pravni subjekt, ki je pravna oseba, kadar opravlja dejavnost, ki ni določena v ustanovitvenem aktu, ali če nima z zakonom predpisanih listin o izpolnjevanju pogojev za opravljanje dejavnosti, določene v ustanovitvenem aktu (prva alineja 3. člena).

(2) Z globo od 4.200 do 26.000 eurov se za prekršek kaznuje samozaposlena oseba ali tuj pravni subjekt, ki je samozaposlena oseba, kadar opravlja dejavnost, ki ni vpisana v register, ali če nima z zakonom predpisanih listin o izpolnjevanju pogojev za opravljanje te dejavnosti (druga alineja 3. člena).

(3) Z globo od 4.200 do 26.000 eurov se za prekršek kaznuje tuj pravni subjekt, kadar opravlja storitve ali dejavnost v Republiki Sloveniji brez registrirane podružnice ali brez predpisanega dovoljenja (četrtá alineja 3. člena).

(4) Z globo od 4.200 do 26.000 eurov se za prekršek kaznuje pravni subjekt, ki ima sedež v državi članici Evropske unije, Evropskem gospodarskem prostoru ali Švicarski konfederaciji, kadar ne opravlja dejavnosti storitev v skladu z zakonom, ki ureja storitve na notranjem trgu (peta alineja 3. člena).

(5) Z globo od 520 do 2.600 eurov se kaznuje za prekršek iz prvega, drugega, tretjega in četrtega odstavka tega člena tudi odgovorna oseba pravne osebe, odgovorna oseba tujega pravnega subjekta, odgovorna oseba samozaposlene osebe, odgovorna oseba v državnem organu ali v samoupravni lokalni skupnosti.

(6) Z globo od 1.000 do 5.000 eurov se za prekršek kaznuje posameznik, kadar opravlja dejavnost ali delo in ni vpisan ali priglášen, kakor to določa ta ali drugi zakoni (šesta alineja 3. člena).

22. člen

(globe za omogočanje dela na črno)

(1) Z globo od 2.600 do 15.600 eurov se kaznuje delodajalec, ki ni posameznik, kadar omogoči opravljanje dela na črno eni ali več osebam, za katere ve, da opravljajo delo na črno, ali če sklene pogodbo glede opravljanja dela z drugo pravno osebo, tujim pravnim subjektom, samozaposleno osebo ali posameznikom, za katere ve, da opravljajo delo na črno (4. člen).

(2) Z globo od 420 do 1.600 eurov se kaznuje tudi odgovorna oseba delodajalca iz prejšnjega odstavka.

(3) Z globo od 1.000 do 5.000 eurov se kaznuje posameznik, ki omogoči opravljanje dela na črno eni ali več osebam, za katere ve, da opravljajo delo na črno, ali če sklene pogodbo glede opravljanja dela z drugo pravno osebo, tujim pravnim subjektom, samozaposleno osebo ali posameznikom, za katere ve, da opravljajo delo na črno (4. člen).

23. člen

(globe za kršitev prepovedi zaposlovanja na črno)

- (1) Z globo od 5.000 do 26.000 eurov se kaznuje delodajalec, ki ni posameznik, kadar:
- omogoči delo posamezniku, s katerim ni sklenil pogodbe o zaposlitvi oziroma ki ga ni prijavil v obvezna socialna zavarovanja ali ga je v času trajanja delovnega razmerja odjavil iz obveznih socialnih zavarovanj (prva alineja prvega odstavka 5. člena);
 - omogoči delo posamezniku, s katerim ni sklenil pogodbe civilnega prava, na podlagi katere se lahko opravlja delo, oziroma ki ga ni zavaroval v skladu z zakoni, ki urejajo obvezna socialna zavarovanja, ali z upokojencem ni sklenil pogodbe o opravljanju začasnega ali občasnega dela, v skladu z zakonom, ki ureja trg dela (druga alineja prvega odstavka 5. člena);
 - omogoči delo dijaku ali študentu v nasprotju s predpisi, ki urejajo občasno ali začasno delo dijakov in študentov (tretja alineja prvega odstavka 5. člena);
 - zaposli tujca ali osebo brez državljanstva v nasprotju s predpisi o zaposlovanju tujcev (četrti alineja prvega odstavka 5. člena);
 - nezakonito zaposli državljana tretje države (peta alineja prvega odstavka 5. člena).

(2) Z globo od 500 do 2.500 eurov se kaznuje za prekršek iz prejšnjega odstavka tudi odgovorna oseba delodajalca.

(3) Z globo od 500 do 2.500 eurov se kaznuje posameznik iz prvega odstavka 5. člena, ki mu je delodajalec omogočil delo brez sklenitve pogodbe o zaposlitvi, pogodbe civilnega prava, na podlagi katere se lahko opravlja delo, pogodbe o opravljanju začasnega ali občasnega dela v skladu z zakonom, ki ureja trg dela, ali mu je omogočil delo v nasprotju s predpisi, ki urejajo občasno ali začasno delo dijakov in študentov (prvi odstavek 5. člena).

(4) Z globo od 100 do 2.500 eurov se kaznuje posameznik, če nima pogodbe civilnega prava ali pogodbe o opravljanju začasnega ali občasnega dela, na podlagi katere opravlja delo, za čas opravljanja dela ves čas na kraju opravljanja dela (drugi odstavek 5. člena).

(5) Z globo od 1.000 do 5.000 eurov se kaznuje posameznik, kadar v svojem imenu in za svoj račun zaposli posameznika, ki zanj opravlja delo na črno (tretji odstavek 5. člena).

(6) Z globo od 5.000 do 15.600 eurov se kaznuje delodajalec, ki ni posameznik, kadar ni izročil pisne pogodbe o zaposlitvi v roku iz petega odstavka 5. člena tega zakona (peti odstavek 5. člena).

(7) Z globo od 500 do 2.500 eurov se kaznuje za prekršek iz prejšnjega odstavka tudi odgovorna oseba delodajalca.

(8) Z globo od 5.000 do 15.000 eurov se kaznuje delodajalec, ki ni posameznik, kadar v petnajstih dneh od ugotovitve kršitve ne poravnava vseh obveznosti iz sedmega in osmega odstavka 5. člena tega zakona ali v osmih dneh od poteka roka za plačilo nadzornemu organu ne predloži dokazila, da je te obveznosti poravnal (sedmi in osmi odstavek 5. člena).

(9) Z globo od 2.500 do 5.000 eurov se kaznuje posameznik, kadar v petnajstih dneh od ugotovitve kršitve ne poravnava vseh obveznosti iz šestega in osmega odstavka 5. člena tega zakona ali v osmih dneh od poteka roka za plačilo nadzornemu organu ne predloži dokazila, da je te obveznosti poravnal.

(10) Z globo od 2.500 do 5.000 eurov se kaznuje delodajalec, kadar pred sklenitvijo delovnega razmerja od državljana tretje države ne zahteva, da mu na podlagi desetega odstavka 5. člena tega zakona predloži dokazilo o zakonitem prebivanju v Republiki Sloveniji (deseti odstavek 5. člena).

(11) Z globo od 1.200 do 2.500 eurov se kaznuje delodajalec, kadar kopije dokazila o zakonitem prebivanju v Republiki Sloveniji ne hrani ves čas zaposlitve državljana tretje države (deseti odstavek 5. člena).

(12) Z globo od 1.200 do 2.500 eurov se za prekršek iz osmega, desetega in enajstega odstavka tega člena zakona kaznuje tudi odgovorna oseba delodajalca.

(13) Ne glede na tretji odstavek tega člena se posameznik, ki je zaposlen na črno, za prekršek ne kaznuje, če v času trajanja zaposlitve na črno, še preden je uveden postopek nadzora po tem zakonu, prijavi delodajalca ali posameznika v zvezi s kršenjem določb 5. člena tega zakona.

24. člen

(globe za nedovoljeno oglaševanje)

(1) Z globo od 1.600 do 15.600 eurov se kaznuje pravna oseba, tuj pravni subjekt, samozaposlena oseba ali delodajalec, ki ni posameznik, kadar naroči, objavi ali posreduje oglas ali oglasno sporočilo, ki ponuja ali oglašuje delo na črno po določbah tega zakona, ali objavi potrebo po delavcu, čigar delo ni vezano na registrirano ali priglašeno dejavnost (prvi odstavek 6. člena).

(2) Z globo od 500 do 1.500 eurov se kaznuje za prekršek iz prejšnjega odstavka tudi odgovorna oseba pravne osebe, odgovorna oseba tujega pravnega subjekta, odgovorna oseba samozaposlene osebe, odgovorna oseba delodajalca, odgovorna oseba v državnem organu ali v samoupravnih lokalnih skupnostih.

(3) Z globo od 500 do 2.500 eurov se kaznuje posameznik, kadar naroči, objavi ali posreduje oglas ali oglasno sporočilo, ki ponuja ali oglašuje delo na črno po določbah tega zakona, ali objavi potrebo po delavcu, čigar delo ni vezano na registrirano ali priglašeno dejavnost (prvi odstavek 6. člena), ali posameznik, ki oglašuje delo, ki se opravlja na podlagi pogodbe civilnega prava (drugi odstavek 6. člena).

25. člen

(globo v hitrem postopku)

Za prekrške iz tega zakona se lahko v hitrem postopku izreče globa tudi v znesku, ki je višji od najnižje predpisane globe, določene s tem zakonom.

26. člen

(globo za prekrške storjene iz koristoljubnosti ali za pridobitev visoke protipravne premoženjske koristi)

Kdor stori prekršek iz 21. do 24. člena tega zakona in je ta storjen iz koristoljubnosti ali pa je pridobljena protipravna premoženjska korist visoka, se kaznuje s trikrat višjo globo od najnižje predpisane globe iz 21. do 24. člena tega zakona.

27. člen

(izključitev iz postopkov javnega naročanja in iz upravičenosti do javnih sredstev ter obveznost njihovega vračila)

(1) Pravna oseba, tuj pravni subjekt ali samozaposlena oseba, ki zaposli državljana tretje države, ki nezakonito prebiva v Republiki Sloveniji, se za pet let od pravnomočnosti odločbe, s katero je bila izrečena globa za prekršek iz pete alineje prvega odstavka 23. člena tega zakona, izključi iz postopkov javnega naročanja in upravičenosti do javnih sredstev, vključno s sredstvi Evropske unije, dodeljenimi na podlagi javnega razpisa ali javnega povabila, namenjenega programom zaposlovanja in usposabljanja, ki predstavljajo državno pomoč ali pomoč po pravilu "de minimis".

(2) Dajalci pomoči v postopkih dodeljevanja sredstev iz prejšnjega odstavka pri pristojnem nadzornem organu preverijo, ali je bila pravni osebi, tujemu pravnemu subjektu ali samozaposleni osebi, ki kandidira za sredstva iz prejšnjega odstavka, pravnomočno izrečena globa za prekršek iz pete alineje prvega odstavka 23. člena tega zakona.

(3) Pravna oseba, tuj pravni subjekt ali samozaposlena oseba iz prvega odstavka tega člena mora vrniti javna sredstva, vključno s sredstvi Evropske unije, dodeljenimi na podlagi javnega razpisa ali javnega povabila, namenjenega programom zaposlovanja in usposabljanja, ki predstavljajo državno pomoč ali pomoč po pravilu "de minimis", izplačana v obdobju dvanajstih mesecev pred sestavo prvega zapisnika nadzornega organa, pod pogojem, da je v zadevi pravnomočno izrečena globa za prekršek pete alineje prvega odstavka 23. člena tega zakona ter vsa sredstva izplačana v obdobju do pravnomočno izrečene globe za prekršek iz pete alineje prvega odstavka 23. člena tega zakona.

(4) V pogodbi, iz katere izhaja upravičenost do javnih sredstev, vključno s sredstvi Evropske unije, dodeljenimi na podlagi javnega razpisa ali javnega povabila, namenjenega programom zaposlovanja in usposabljanja, ki predstavljajo državno pomoč ali pomoč po pravilu "de minimis", se določi obveznost vračila sredstev iz prejšnjega odstavka.

(5) Dajalci pomoči vsakih šest mesecev pri pristojnem nadzornem organu preverijo, ali je bila pravni osebi, tujemu pravnemu subjektu ali samozaposleni osebi, ki so ji bila dodeljena sredstva po pogodbi iz prejšnjega odstavka, pravnomočno izrečena globa za prekršek iz pete alineje prvega odstavka 23. člena tega zakona.

(6) Organ, ki odloči o prekršku iz pete alineje prvega odstavka 23. člena tega zakona v treh delovnih dneh od pravnomočnosti te odločitve o tem obvesti, ministrstvo, pristojno za finance. V obvestilu navede polno ime in matično številko pravne osebe, tujega pravnega subjekta ali samozaposlene osebe ter datum, od katerega se ta oseba izloči iz postopkov javnega naročanja.

V. PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

28. člen

(pokojninsko in invalidsko zavarovanje ter zdravstveno zavarovanje oseb, ki opravljajo osebno dopolnilno delo)

(1) Do ustrezne ureditve v zakonu, ki ureja pokojninsko in invalidsko zavarovanje, in v zakonu, ki ureja zdravstveno varstvo in zdravstveno zavarovanje, se za zavarovanje za pokojninsko in invalidsko zavarovanje ter za zdravstveno zavarovanje in zavarovanje za poškodbo pri delu in poklicno bolezen (v nadaljnjem besedilu: zdravstveno zavarovanje) za posameznike, ki opravljajo osebno dopolnilno delo, uporabljajo določbe 28. do 32. člena tega zakona.

(2) Posameznik, ki opravlja osebno dopolnilno delo iz 12. člena tega zakona, se obvezno zavaruje za pokojninsko in invalidsko zavarovanje v skladu z 18. in 20. členom Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 96/12, 39/13 in 63/13 - ZIUPTDSV; v nadaljnjem besedilu: ZPIZ - 2), se obvezno zavaruje za poškodbo pri delu in poklicno bolezen v skladu

s 17. členom Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (Uradni list RS, št. 72/06 - uradno prečiščeno besedilo, 114/06 - ZUTPG, 91/07, 76/08, 62/10 - ZUPJS, 87/11, 40/12 - ZUJF, 21/13 - ZUTD - A, 63/13 - ZIUPTDSV in 91/13; v nadaljnjem besedilu: ZZVZZ) in plačuje prispevek za zdravstveno zavarovanje v skladu s 55.a členom ZZVZZ.

(3) Ne glede na prejšnji odstavek se posameznik, ki opravlja osebno dopolnilno delo in je uživalec pokojnine ali je obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovan s polnim delovnim oziroma zavarovalnim časom, obvezno zavaruje za invalidnost in smrt, ki je posledica poškodbe pri delu ali poklicne bolezni v skladu z zakonom, ki ureja pokojninsko in invalidsko zavarovanje.

(4) Do začetka uporabe 12. do 16. člena tega zakona, posameznik, ki opravlja osebno dopolnilno delo, ni obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovan na podlagi 18. in 20. člena ZPIZ-2, ni obvezno zavarovan za poškodbo pri delu in poklicno bolezen na podlagi 17. člena ZZVZZ in ne plačuje prispevka za zdravstveno zavarovanje v skladu s 55.a členom ZZVZZ.

29. člen

(višina prispevka za osebno dopolnilno delo)

(1) Višina prispevkov za osebno dopolnilno delo za pokojninsko in invalidsko zavarovanje znaša 7 eurov ter za zdravstveno zavarovanje 2 eura na posamezno vrednotnico. Višina prispevkov se usklajuje z gibanjem povprečne plače v Republiki Sloveniji in jo enkrat letno določi minister, pristojen za delo, v soglasju z ministrom, pristojnim za zdravje, najpozneje do 1. aprila v koledarskem letu.

(2) Prispevek za pokojninsko in invalidsko zavarovanje se šteje za prispevek zavarovanca in prispevek delodajalca.

(3) Ne glede na prejšnji odstavek se za zavarovance iz tretjega odstavka prejšnjega člena šteje, da je plačan prispevek za posebne primere zavarovanja po ZPIZ-2.

(4) Prispevek za zdravstveno zavarovanje se šteje za prispevek za poškodbo pri delu in poklicno bolezen iz 17. člena ZZVZZ ter za prispevek od dohodkov iz drugega pravnega razmerja iz 55.a člena ZZVZZ.

30. člen

(zavezanci za plačilo prispevka za osebno dopolnilno delo)

(1) Zavezanec za plačilo prispevka za posameznike iz prvega odstavka 12. člena tega zakona, je oseba, ki želi, da se pri njej opravijo dela, ki se štejejo za osebno dopolnilno delo.

(2) Zavezanec za plačilo prispevka za posameznike iz tretjega odstavka 12. člena tega zakona, je posameznik, ki opravlja osebno dopolnilno delo.

31. člen

(pobiranje prispevka)

(1) Prispevek za pokojninsko in invalidsko ter zdravstveno zavarovanje na podlagi osebnega dopolnilnega dela pobira davčna uprava.

(2) Če ni s tem zakonom drugače določeno, se glede postopka pobiranja prispevka, pravic in obveznosti zavezanca, varovanja podatkov in pristojnosti davčnega organa uporablja zakon, ki ureja davčni postopek in davčno službo.

(3) Zahtevek za pridobitev vrednotnice se šteje za obračun prispevkov za socialno varnost po zakonu, ki ureja davčni postopek, vložen pri davčnem organu. Za ta obračun se ne uporabljajo

določbe zakona, ki ureja davčni postopek, s katerimi se ureja predložitev davčnega obračuna po izteku predpisanega roka, popraviljanje pomanjkljivosti oziroma pomot v davčnem obračunu ter popraviljanje davčnega obračuna, če je davčna obveznost izkazana previsoko.

(4) Obveznost za plačilo prispevka za pokojninsko in invalidsko ter zdravstveno zavarovanje na podlagi osebnega dopolnilnega dela nastane z vložitvijo zahtevka za pridobitev vrednotnice. Če se delo opravlja v nasprotju s sedmim odstavkom 12. člena tega zakona, obveznost za plačilo prispevkov nastane z začetkom opravljanja dela,

(5) Zavezanec za plačilo prispevka iz prejšnjega člena mora prispevek plačati najpozneje do dneva začetka opravljanja osebnega dopolnilnega dela.

(6) V postopkih, ki jih davčna uprava začne na zahtevo stranke, prispevka za pokojninsko in invalidsko ter zdravstveno zavarovanje na podlagi osebnega dopolnilnega dela ni mogoče odpisati, delno odpisati ali dovoliti odloga plačila oziroma plačila v obrokih ter ni mogoče zahtevati vračila prispevka.

(7) Zavezanec za plačilo prispevka iz prejšnjega člena plača prispevek prek spletnega portala ali na upravni enoti. Pri plačilu prispevka na upravni enoti se ne glede na zakon, ki ureja davčni postopek, šteje, da je prispevek plačan na dan plačila prispevka na upravni enoti.

32. člen

(ugotovitev zavarovalne dobe in osnove za pokojninsko in invalidsko zavarovanje za posameznike, ki opravljajo osebno dopolnilno delo)

(1) Posamezniku iz prvega odstavka 28. člena tega zakona se prizna sorazmerni del obdobja zavarovanja v obveznem pokojninskem in invalidskem zavarovanju na način, ki velja za osebe, ki opravljajo delo v okviru drugega pravnega razmerja v skladu z zakonom, ki ureja pokojninsko in invalidsko zavarovanje.

(2) Posamezniku iz prejšnjega odstavka se na podlagi plačanih prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje iz naslova osebnega dopolnilnega dela v preteklem koledarskem letu ugotovi znesek osnove, ki se upošteva za izračun pokojninske osnove.

(3) Znesek osnove iz prejšnjega odstavka se ugotovi tako, da se na podlagi vsote vplačanih prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje iz preteklega koledarskega leta izračuna višina osnove, ob upoštevanju določbe prejšnjega odstavka. Višina osnove se ugotovi na podlagi prispevnih stopenj, ki veljajo za plačilo prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje v skladu z zakonom, ki ureja prispevke za socialno varnost.

(4) Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije na podlagi podatkov, ki mu jih posreduje davčna uprava ugotovi obdobja zavarovanja in osnovo za posameznike iz prvega in drugega odstavka tega člena na način, ki velja za osebe, ki opravljajo delo v okviru drugega pravnega razmerja v skladu z zakonom, ki ureja pokojninsko in invalidsko zavarovanje, če s tem zakonom ni drugače določeno.

(5) Davčna uprava posreduje Zavodu za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije podatke, ki so potrebni za ugotovitev obdobja zavarovanja in osnove v obveznem pokojninskem in invalidskem zavarovanju na podlagi evidence obračunov prispevkov za socialno varnost.

(6) Za osebe iz drugega odstavka tega člena Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije oblikuje tudi prijavo v zavarovanje in odjavo iz zavarovanja v skladu z zakonom, ki ureja pokojninsko in invalidsko zavarovanje, vendar je ne vloži pri prijavno odjavni službi Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije.

33. člen
(dopolnitev Zakona o javnem naročanju)

Do ustrezne ureditve v Zakonu o javnem naročanju (Uradni list RS, št. 12/13 – uradno prečiščeno besedilo; v nadaljnjem besedilu: ZJN) ministrstvo, pristojno za finance, v evidenco ponudnikov z negativnimi referencami iz drugega odstavka 77.a člena ZJN uvrsti tudi ponudnika, ki je storil prekršek iz pete alineje prvega odstavka 23. člena tega zakona.

34. člen
(prenehanje veljavnosti)

(1) Z dnem uveljavitve tega zakona prenehajo veljati:

- 176.c člen Zakona o urejanju trga dela (Uradni list RS, št. 80/10, 40/12 – ZUJF, 21/13 in 63/13 – ZIUPTDSV);
- Zakon o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno (Uradni list RS, št. 12/07 – uradno prečiščeno besedilo, 29/10, 57/12 in 21/13 – ZUTD-A), ki pa se uporablja do začetka uporabe tega zakona;
- Navodilo za opravljanje kratkotrajnega dela (Uradni list RS, št. 88/12);
- Pravilnik o delih, ki se štejejo za osebno dopolnilno delo, ter o postopku priglasitve teh del (Uradni list RS, št. 30/02).

(2) Ne glede na določbo prejšnjega odstavka, se Navodilo za opravljanje kratkotrajnega dela (Uradni list RS, št. 88/12) uporablja do začetka uporabe tega zakona, Pravilnik o delih, ki se štejejo za osebno dopolnilno delo, ter o postopku priglasitve teh del (Uradni list RS, št. 30/02) pa do uveljavitve podzakonskega akta iz 16. člena tega zakona.

(3) Osebe, ki imajo na dan uveljavitve tega zakona priglašeno osebno dopolnilno delo po določbah Zakona o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno (Uradni list RS, št. 12/07 – uradno prečiščeno besedilo, 29/10, 57/12 in 21/13 – ZUTD-A) in Pravilnika o delih, ki se štejejo za osebno dopolnilno delo, ter o postopku priglasitve teh del (Uradni list RS, št. 30/02), se morajo ponovno priglasiti za opravljanje osebnega dopolnilnega dela na podlagi tega zakona v šestih mesecih po dnevu uveljavitve podzakonskega akta iz 16. člena tega zakona.

35. člen
(podzakonski akt)

Minister, pristojen za delo, v soglasju z ministrom, pristojnim za finance, izda podzakonski akt iz 16. člena tega zakona v šestih mesecih od uveljavitve tega zakona.

36. člen
(uveljavitev in uporaba zakona)

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije, uporabljati pa se začne devetdeseti dan po njegovi uveljavitvi, razen 12. do 16. člena, prvega do tretjega odstavka 28. člena in 29. do 32. člena tega zakona, ki se začnejo uporabljati 1. januarja 2015.

OBRAZLOŽITEV k členom:

K 1. členu:

Prvi člen opredeljuje vsebino zakona. Zakon ohranja razlikovanje med delom in zaposlovanjem na črno. Zakon določa, v katerih primerih se opravljanje dejavnosti ali dela šteje kot delo na črno, v katerih primerih je zaposlovanje delavcev treba šteti za zaposlovanje na črno, in druga nedovoljena dejanja, hkrati pa ureja izjeme od zaposlovanja in dela na črno.

Člen tudi pojasnjuje, da zakon delno prenaša Direktivi 2009/52/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. junija 2009 o minimalnih standardih glede sankcij in ukrepov zoper delodajalce nezakonito prebivajočih državljanov tretjih držav, in sicer v delu, ki se nanaša na zaposlovanje na črno, in Direktivo 2010/41/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 7. julija 2010 o uporabi načela enakega obravnavanja moških in žensk, ki opravljajo samostojno dejavnost, in o razveljavitvi Direktive Sveta 86/613/EGS. Prenos obeh direktiv v slovenski pravni red je bil sicer izveden že z novelo v letu 2012. Glede na dejstvo, da je bila direktiva o storitvah na notranjem trgu v slovenski pravni red že prenesena z Zakonom o storitvah na notranjem trgu (Uradni list RS, št. 21/10), se njenega prenosa s tem zakonom posebej ne omenja.

K 2. členu:

V 2. členu zakona so posebej obrazloženi posamezni pojmi, uporabljeni v zakonu.

Zakon na eni strani definira pravne subjekte, na drugi strani pa delodajalce in posameznike, ki stopajo v razmerja, ki se lahko izkažejo kot delo ali zaposlovanje na črno. Navedeni pojmi imajo pomen skladen z namenom in potrebami tega zakona in so, kolikor je mogoče, usklajeni z drugimi področnimi zakoni in predpisi. Tako na primer za potrebe Zakona o prekrških (Uradni list RS, št. 29/11 – uradno prečiščeno besedilo ZP-1-UPB8, 43/2011, 21/13) samozaposlena oseba, ki kot fizična oseba opravlja pridobitno dejavnost ali drugo dovoljeno dejavnost, predstavlja tako samostojnega podjetnika posameznika kot posameznika, ki samostojno opravlja dejavnost. Nadalje ZPDZC definira nezakonito prebivanje, ki se nanaša na Zakon o tujcih, definicija nezakonite zaposlitve pa se nanaša na direktivo EU, ki se s tem zakonom prenaša v slovenski pravni red. Prav tako za potrebe direktive, ki določa minimalne standarde zoper delodajalce nezakonito prebivajočih državljanov tretjih držav, sta predvideni tudi definiciji podizvajalca in plačila osebe, zaposlene na črno. Pojem posebno izkoriščevalski odnosi je zaradi ustreznega prenosa direktive, ki določa minimalne standarde zoper delodajalce nezakonito prebivajočih državljanov tretjih držav, pojasnjen v drugem odstavku in se nanaša na kaznivo dejanje, ki je predvideno v 199. členu Kazenskega zakonika (KZ-1). Definicija državljana tretje države ustreza definicijam na nacionalni ravni in ravni EU. Za potrebe prepovedi oglaševanja dela na črno pa je določena še definicija oglaševalske organizacije.

K 3. členu:

Za delo na črno se šteje opravljanje kakršne koli dejavnosti (pozitivna opredelitev), ki jo opravlja pravna oseba, samozaposlena oseba ali tuji pravni subjekt in ki ni vpisana v register ali ni vpisana v ustanovitveni akt, kot to predvidevajo področni predpisi. Pri tem se izhaja iz obveznosti vsakršnega subjekta, ki želi opravljati kakršno koli dejavnost v skladu z našo zakonodajo, da to dejavnost

registrira, priglasi ali na kak drug predpisan način prijavi in na podlagi tega pridobi pravno subjektiviteto za nastopanje na trgu.

Prav tako se za delo na črno šteje opravljanje kakršne koli dejavnosti ali dela z namenom pridobivanja koristi ali ki ima takšno značilnost, če ga opravlja posameznik – domača ali tuja fizična oseba – ki ni vpisan ali priglasi skladno z zakoni ali pa nima z zakonom predpisanih listin o izpolnjevanju vseh pogojev za opravljanje dejavnosti ali dela. Tudi pri posameznikih se izhaja iz obveznosti, da morajo pridobiti statusno obliko, ki se predvideva za nastopanje na trgu.

K 4. členu:

Glede na to, da delo na črno ne more obstajati samo po sebi, torej je treba imeti tudi uporabnike tega dela, zakon uporabnika ali koristnika tega dela opredeljuje kot soudeleženca, ki omogoča delo na črno, kar pomeni, da je hkrati tudi sokriv takšnega dejanja. Zakon torej jasno določa, da se za omogočanje dela na črno šteje, če delodajalec omogoči eni ali več osebam opravljanje dela na črno, prav tako pa tudi, če naštetih sklenejo pogodbo ali ustni dogovor z drugo pravno osebo, samozaposleno osebo, tujim pravnim subjektom ali posameznikom, za katere vedo, da opravljajo delo na črno.

K 5. členu:

Člen opredeljuje, v katerih primerih se zaposlovanje šteje kot zaposlovanje na črno, in posledice za delodajalca v primeru zaposlitve posameznika na črno.

Kot zaposlovanje na črno zakon opredeljuje delo posameznika, s katerim ni sklenjena pogodba o zaposlitvi oziroma ki ga delodajalec ni prijavil v obvezna socialna zavarovanja ali ga je v času trajanja delovnega razmerja odjavil iz zavarovanj, delo posameznika, s katerim ni sklenjena pogodba civilnega prava ali, ko gre za upokojenca, ni sklenjena pogodba o opravljanju občasnega in začasnega dela, nadalje kot zaposlovanje na črno zakon opredeljuje tudi omogočanje občasnega ali začasnega dela dijakov in študentov, če se to opravlja brez ustrezne podlage, ki je predvidena v matičnem zakonu. Na podlagi direktive EU se kot zaposlovanje na črno tudi šteje, če delodajalec zaposli tujca ali osebo brez državljanstva v nasprotju s predpisi o zaposlovanju tujcev ali če nezakonito zaposli državljana tretje države. Ob tem velja posebej poudariti, da gre pri naštevanju primerov zaposlovanja na črno v prvem odstavku 5. člena za alternativne primere zaposlovanja na črno, ki se medsebojno ne izključujejo.

Zakon z namenom učinkovitega inšpekcijskega nadzora predvideva, da mora biti izvod civilne pogodbe ali pogodbe o opravljanju začasnega ali občasnega dela na kraju opravljanja dela. Na ta način se poskuša doseči, da se pogodbe ne sklepajo naknadno, ko se že vrši nadzor na posameznem delovnem mestu. Predlagatelj zakona s to določbo nima namena dodatno oteževati pogojev dela (če se delo npr. opravlja v jami ali na odru), vendar pa želi doseči, da se tudi civilne pogodbe sklepajo vnaprej in morajo biti dostopne vsaj nekje v bližini kraja opravljanja dela. Z vidika kazenske določbe, ki je predvidena za kršitev te določbe, izhaja, da mora posameznik, ki opravlja delo, poskrbeti, da je izvod pogodbe na kraju opravljanja dela.

Kot zaposlovanje na črno skladno s tretjim odstavkom 5. člena se šteje tudi, če fizična oseba najame fizično osebo, da zanjo opravi delo na črno, in med njima ni sklenjene nobene pogodbe, ki bi opredeljevala njuno razmerje.

Zakon povzema tudi določilo iz novele zakona iz leta 2012 na podlagi direktive EU, da mora delodajalec, ki ima na črno zaposleno osebo, takšnemu posamezniku izročiti pisno pogodbo o zaposlitvi za nedoločen čas v roku treh dni potem, ko pooblaščen oseba nadzornega organa ugotovi zaposlitev na črno, hkrati pa mora poravnati vse obveznosti iz naslova delovnega razmerja za obdobje celotne zaposlitve pred ugotovitvijo zaposlitve na črno, če ni bil v tem času prijavljen v obvezna socialna zavarovanja na podlagi delovnega razmerja. Če delodajalec ali posameznik ne dokažeta, koliko časa je trajala zaposlitev, se šteje, da je zaposlitev trajala tri mesece.

Za zagotovitev preverjanja izpolnitve obveznosti, ki nastanejo s prekrškom, je treba v roku osmih dni nadzornemu organu predložiti dokazilo.

Za posameznikovo varnost je pomembno tudi določilo, da lahko posameznik v zvezi z neizpolnjevanjem obveznosti vročitve pogodbe o zaposlitvi zahteva sodno varstvo pri pristojnem sodišču.

Člen se nadalje nanaša na zaposlitve nezakonito prebivajočih državljanov tretjih držav. Člen izhaja iz Direktive 2009/52/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. junija 2009 o minimalnih standardih glede sankcij in ukrepov zoper delodajalce nezakonito prebivajočih državljanov tretjih držav. Obveznost delodajalca je, da mora pred sklenitvijo delovnega razmerja od državljana tretje države zahtevati predložitev dokazila o zakonitem prebivanju v Republiki Sloveniji, kot je v predvideno v desetem odstavku tega člena.

Člen prav tako določa finančne obveznosti do državljanov tretjih držav delodajalcem, ki zaposlujejo državljane tretjih držav, ki nezakonito prebivajo v Republiki Sloveniji. Gre za zaščito državljanov tretjih držav oziroma preprečevanje finančnega izkoriščanja državljanov tretjih držav, ki nezakonito prebivajo v Republiki Sloveniji. Tako je delodajalec dolžan takemu državljanu tretjih držav izplačati vsa morebitna še neporavnana plačila za opravljeno delo v višini najmanj minimalne plače za vsak mesec opravljenega dela, kot če bi bil zakonito zaposlen. Tudi v primeru državljanov tretjih držav šteje, da je zaposlitev trajala tri mesece, če se ne izkaže drugače. Delodajalec odgovarja tudi za stroške pošiljanja zapadlih finančnih obveznosti v državo, v katero se je vrnil državljan tretje države.

Člen določa solidarno odgovornost za izplačila, kar pomeni, da so za zaposlitev državljana tretje države, ki nezakonito prebiva v Republiki Sloveniji, odgovorni glavni izvajalec posla in vsi vmesni podizvajalci. S tem se preprečuje zloraba podizvajalca, kjer bi bil glavni izvajalec razbremenjen sankcij, in obratno. Pri tem velja poudariti, da se skladno z določbami direktive izvajalci in podizvajalci lahko razbremenijo solidarne odgovornosti, če izkažejo skrbno ravnanje. Prva alineja dvanajstega odstavka 5. člena smiselno prenaša tretji odstavek tretjega člena direktive, druga alineja pa smiselno prenaša določbo točke c) prvega odstavka 4. člena v povezavi z določbo 8. člena Direktive 2009/52/ES.

Določba 4. člena direktive določa, da morajo delodajalci obvestiti pristojni organ v državi članici o začetku zaposlitve državljana tretje države v skladu z nacionalno zakonodajo. Tovrstno obvestilo ZZDT-1 določa v 48. členu, ki govori o prijavi in odjavi dela.

Hkrati pa direktiva v tretjem odstavku 4. in 8. člena Direktive 2009/58/ES določa, da delodajalec oziroma izvajalci, ki izpolnjujejo obveznost primerne ravnanja, niso odgovorni za plačilo neplačanih plač, prispevkov, stroškov in sankcije, določenih na podlagi direktive. Glede na to, da v slovenski zakonodaji ne poznamo instituta "primerne ravnanja", dikcija določbe govori ravno o tem.

K 6. členu:

Oglaševanje dela na črno, nedovoljene dejavnosti in zaposlovanja na črno se z zakonom prepoveduje: če prepovedujemo določene aktivnosti, tudi ni mogoče dopustiti reklamiranja prepovedanega. Oglaševanje dela in zaposlovanja na črno se z zakonom torej prepoveduje in sankcionira.

Med novosti sodi določilo, da ni dovoljeno oglaševanje s strani posameznikov, ki dela opravljajo na podlagi pogodb civilnega prava. V praksi to na primer pomeni, da posameznik ne more oglaševati aktivnosti, ki jih izvaja, če za to nima sklenjene avtorske pogodbe ali druge ustrezne pogodbe.

Prepovedano je torej vsakršno oglaševanje dejavnosti ali storitve, ki je pravna oseba, tuji pravni subjekt ali samozaposlena oseba nima vpisane v register ali v temeljni akt. Oglaševanje je prepovedano tudi za posameznike, če opravljajo dejavnost ali delo in niso vpisani ali priglašeni, kot to določa ZPDZC ali drugi zakoni. Posebno obveznost pri izvrševanju tega člena imajo oglaševalske organizacije, ki ne smejo objavljati oglasov brez obveznih podatkov naročnika, naročnik objave oglasa pa prevzema svoj del odgovornosti z izjavo, da ima dejavnost, katere vsebina se nanaša na objavo oglasa, vpisano v temeljni akt oziroma register.

Oglaševalska organizacija mora nadzornim organom na njihovo zahtevo sporočiti podatke o naročniku oglasa. Če oglaševalska organizacija krši to obveznost, so predvidene sankcije v 24. členu zakona.

K 7. členu:

Z zakonom se kot izjeme določajo dela in dejavnosti, ki jih ne uvrščamo v sklop dela ali zaposlovanja na črno in ki imajo lahko značilnosti opravljanja določene dejavnosti, vendar jih je zaradi posebnosti treba izvzeti.

K 8. členu:

Zakon posebej določa, kaj je mogoče šteti kot sosedsko pomoč, pri čemer se upoštevajo tudi določbe drugih zakonov, ki določajo takšno obliko dela, kakor na primer 19. člen Zakona o gozdovih (Uradni list RS, št. 30/93). Za sosedsko pomoč se štejejo opravljanje dela med sosedi, kadar med njimi obstaja določena bližina prebivanja, če med njimi ni sklenjene pogodbe in je delo opravljeno brez plačila in brez druge materialne koristi in če dela ne opravi pravna oseba ali podjetnik, ki opravlja dejavnost, ki je neposredno vezana na opravljeno delo, kakor tudi druge oblike sosedске pomoči, določene v zakonu. Razdaljo (določeno bližino prebivanja) je zaradi različnih situacij in pojavov nemogoče opredeliti, prav tako nadzorni organi, upoštevajoč dosedanje izkušnje, izvrševanja tega člena zakona niso izpostavljali kot problematično.

K 9. členu:

Člen posebej opredeljuje kot izjemo tudi delo v lastni režiji in določa pogoje za delo v lastni režiji.

Delo v lastni režiji je omejeno na premočnine in nepremočnine v lasti ali v najemu, v užitku, služnosti rabe ali stanovanja, prav tako lahko pri tem delu sodelujejo le osebe, s katerimi je lastnik v ravni ali stranski vrsti do vštetega tretjega kolena ter v sorodstvu po svaštvu do vštetega drugega kolena. Glede na sedanje stanje v praksi člen opredeljuje možnosti dela v lastni režiji na raven sprejemljive dopustnosti.

K 10. členu:

Kot izjeme, ki niso delo ali zaposlovanje na črno, zakon opredeljuje tudi nujno delo v primeru del za preprečitev nesreč ali odstranitev posledic naravnih in drugih nesreč.

K 11. členu:

Kot izjeme zakon določa tudi humanitarno, karitativno, prostovoljsko delo in delo za invalidske organizacije.

Ob tem velja poudariti, da so skladno z Zakonom o humanitarnih organizacijah (Uradni list RS, št. 98/03) kot humanitarne organizacije organizirane tudi verske skupnosti.

K 12. členu:

Po predlogu bo posameznik v okviru osebnega dopolnilnega dela lahko opravljal dela pomoči v gospodinjstvu in njim podobna dela ter opravljal druga manjša dela le pri fizičnih osebah in če so ta dela vključena na seznam del, ki bo določen v podzakonskem aktu. Izdelovanje izdelkov domače in umetne obrti ter nabiranje in prodaja gozdnih sadežev in zelišč ter izdelovanje drugih izdelkov, ki se izdelujejo na domu pretežno ročno ali po pretežno tradicionalnih postopkih, niso vezani le na fizično osebo kot naročnika/kupca. V primeru del, ki se opravljajo v sklopu tretjega odstavka tega člena gre za dela, ki se v večini primerov opravljajo za še neznanega naročnika. Predvideno je znižanje cenzusa prihodkov pri opravljanju ODD. Prihodek iz naslova osebnega dopolnilnega dela v posameznem polletju koledarskega leta v seštevku ne sme presegati dveh povprečnih mesečnih neto plač v Republiki Sloveniji v preteklem koledarskem letu (podatek za leto 2012: povprečna mesečna neto plača 991,44 evra).

Priglasitev ODD se bo po novem opravila elektronsko na spletni strani AJPES. Sistem priglasitve je poenostavljen, priglasitev se bo lahko opravila po elektronski poti, registracijski organ pa bo seznam izvajalcev osebnega dopolnilnega javno objavil. S tem bo naročnikom omogočeno, da bodo lahko izbrali izvajalca posameznih del. Oseba, ki nima možnosti elektronske priglasitve ODD, bo lahko priglasitev opravila na upravni enoti, ki bo za posameznika priglasitev opravila preko spletnega portala AJPES.

Člen določa, da je pogoj za legalno opravljanje dela pridobljena vrednotnica. Vrednotnica mora biti pridobljena pred začetkom opravljanja dela in velja koledarski mesec za posameznika, ki opravlja osebno dopolnilno delo.

K 13. členu:

AJPES bo v seznamu oseb, ki imajo priglašeno osebno dopolnilno delo, vodil in obdeloval naslednje podatke, potrebne za izvajanje ODD: ime, priimek in naslov; davčno številko; dela, ki jih bo opravljal kot osebno dopolnilno delo; kontaktni podatek, ki ga izbere posameznik, ki opravlja osebno dopolnilno delo; datum prve priglasitve osebnega dopolnilnega dela; datum priglasitve in opustitve posamezne vrste osebnega dopolnilnega dela; datum izbrisa posameznika, ki opravlja osebno dopolnilno delo, iz seznama. Opredeljeni so tudi razlogi, na podlagi katerih AJPES po uradni dolžnosti izbriše osebo iz seznama posameznikov, ki opravljajo osebno dopolnilno delo. Zoper sklep o izbrisu je dovoljena pritožba v roku osem dni od dneva vročitve na ministrstvo, pristojno za preprečevanje dela in zaposlovanja na črno. O priglasitvi ali spremembi iz seznama AJPES posamezniku, ki opravlja ali je opravljal ODD, izda obvestilo.

Podana je tudi pravna podlaga AJPES-u za pridobivanje podatkov posameznika, ki opravlja ODD, iz centralnega registra prebivalstva. S tem se zagotavlja tudi pravilnost in ažurnost podatkov v seznamu oseb, priglašeni za opravljanje ODD.

Za namen preprečevanja dela in zaposlovanja na črno, preverjanja ali posameznik, ki opravlja osebno dopolnilno delo, ravna zakonito, je ena izmed pomembnih novosti ta, da se brezplačno in javno objavi seznama oseb, ki imajo priglašeno osebno dopolnilno delo. Namen te ureditve je tudi, da osebe, ki želijo, da se pri njih opravi določeno delo iz seznama osebnega dopolnilnega dela, izberejo posameznike, ki imajo to delo priglašeno.

K 14. členu:

V primerjavi s sedanjo ureditvijo je znižan cenzus prihodkov, ki se lahko pridobijo na podlagi opravljenega osebnega dopolnilnega dela. V novem zakonu je prihodek v seštevku omejen na posamezno polletje v koledarskem letu v višini največ dveh povprečnih neto plač v Republiki Sloveniji v preteklem koledarskem letu (v letu 2012 povprečna mesečna neto plača 991,44 evra). Predvideno je tudi polletno poročanje davčnemu organu o doseženih prihodkih iz naslova ODD.

K 15. členu:

Člen opredeljuje vrednotnico za opravljanje osebnega dopolnilnega dela kot dokument, na podlagi katerega se lahko opravlja ODD. Poleg priglašene dela s strani izvajalca posameznih del je za vsako storitev pred začetkom opravljanja del potrebno plačati vrednotnico, s katerim se posamezno delo v okviru ODD legalizira.

Vrednotnica, ki se glasi na posameznika, ki bo opravljal osebno dopolnilno delo, se elektronsko lahko vplača preko spletnega portala ali osebno (gotovinsko) na upravni enoti. Plačnik vrednotnice je oseba, ki želi da se dela opravijo pri njej (v primerih iz prvega odstavka 12. člena), ali pa oseba, ki opravlja osebno dopolnilno delo (v primerih iz tretjega odstavka 12. člena).

Zakon določa, da se zahtevek za vrednotnico vloži prek portala e-uprava.

S plačilom vrednotnice so zagotavlja plačilo prispevka za pokojninsko in invalidsko zavarovanje ter prispevka za zdravstveno varstvo in zdravstveno zavarovanje za osebo, ki opravlja ODD.

Člen tudi določa vrsto podatkov, ki jih mora vsebovati vrednotnica.

K 16. členu:

Podrobnejše izvajanje zakonskih določil glede ODD bo predpisano v podzakonskem aktu za osebno dopolnilno delo, ki ga bo izdal minister za delo, v soglasju z ministrom, pristojnim za finance.

K 17. členu:

Zakon določa pogoje za opravljanje kratkotrajnega dela kot posebno obliko brezplačnega dela najožjih sorodnikov oziroma najbližjih oseb nosilca dejavnosti. Za kratkotrajno delo se šteje brezplačno opravljanje dela v mikrodružbi, zavodu z najmanj enim in največ desetimi zaposlenimi ali pri samozaposleni osebi z največ desetimi zaposlenimi, kadar jih opravljajo zakonec ali zunajzakonski partner ali partner v registrirani istospolni skupnosti samozaposlene osebe ali lastnika ali solastnika mikrodružbe ali zavoda, starši in otroci zakonca ali zunajzakonskega partnerja ali partnerja v registrirani istospolni skupnosti lastnika ali solastnika mikrodružbe ali zavoda ali samozaposlene osebe ali oseba, s katero je samozaposlena oseba ali lastnik ali solastnik mikrodružbe ali zavoda v

sorodu v ravni vrsti do prvega kolena. Pri samozaposleni osebi se nosilec dejavnosti torej že šteje kot ena zaposlena oseba.

Kratkotrajno delo se lahko v mikrodružbi, zavodu ali pri samozaposleni osebi opravlja največ 40 ur mesečno na osebo, prijavljeno za opravljanje kratkotrajnega dela.

Kratkotrajno delo je omejeno tako po obsegu kot po pogojih, kdo lahko prijavi kratkotrajno delo. Odpravlja se obveznost prijave kratkotrajnega dela na upravni enoti, saj se kratkotrajno delo zavede v uradne evidence delodajalca. Evidenca delodajalca je predvidena tudi za potrebe nadzora. Obveznost vključitve v zavarovanje za poškodbe pri delu in poklicne bolezni pred pričetkom opravljanja dela se ohranja v skladu z določbami Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju.

K 18. členu:

Pristojnosti nadzora nad izvajanjem določb tega zakona in pristojnosti ugotavljanja kršitev so podeljene več nadzornim organom, predvsem z namenom, da se ne posega na področje posebnih zakonov, ki urejajo področje dela posameznih nadzornih organov, ter da se zagotovi učinkovit nadzor. Nadzorni organi po zakonu so inšpektorat, pristojen za trg, inšpektorat, pristojen za delo, inšpektorat, pristojen za promet, DURS in CURS. Posreden nadzor (to je nadzor izpolnjevanja posebnih pogojev za opravljanje dejavnosti) opravljajo organi, pristojni za nadzor na področju kmetijstva in okolja, gozdarstva, energetike in prostora, zdravja, šolstva in športa ter notranjih zadev.

Ključna novost zakona je, da Carinska uprava Republike Slovenije od IRSD prevzema pristojnost nadzora nad zaposlovanjem na črno.

V skladu z Zakonom o inšpekcijskem nadzoru je tudi določeno, da drugi nadzorni organi, ki pri opravljanju nalog inšpekcijskega nadzora na podlagi svojih predpisov, ugotovijo kršitve tega zakona, ugotovijo dejansko stanje in o ugotovitvah sestavijo zapisnik, ki ga posredujejo pristojnemu nadzornemu organu.

K 19. členu:

Člen določa postopek nadzora nadzornih organov in ob tem določa, pristojnosti posameznih nadzornih organov za izdajo odločbe o prepovedi dejavnosti ali dela na črno in prepovedi opravljanja dela posamezniku, ki je zaposlen na črno.

Nadzorni organ iz prvega odstavka 18. člena ima po zakonu na področju, ki ga nadzoruje, pristojnost izdati odločbo o prepovedi opravljanja dejavnosti ali dela na črno v primeru ugotovljene kršitve iz 3. člena tega zakona (delo na črno). Prepovedna odločba je predvidena tudi za CURS in za IRSD, če ugotovita kršitve prepovedi zaposlovanja na črno. Kljub prenosu pristojnosti za nadzor nad zaposlovanjem na črno na CURS, se prepovedna odločba za IRSD ohranja, ker je IRSD na podlagi drugih svojih pristojnosti pogosto prisoten v podjetjih in ima tudi izkušnje z zaznavanjem zaposlovanja na črno, ker je bil do sedaj pristojen organ za tovrstne kršitve.

V ta zakon se povzema tudi odvzem premoženjske koristi, pridobljene s kršitvijo tega zakona.

Za učinkovitejše izvajanje zakona je določen tudi dostop do potrebnih podatkov za nadzorne organe.

K 20. členu:

Glede na to, da je področje dela in zaposlovanja na črno dokaj občutljivo področje, na državni ravni določi vsebino dejavnosti posebna državna komisija, ki jo imenuje Vlada Republike Slovenije skladno s svojimi interesi. Člen določa naloge komisije, mandat članov komisije in način opravljanja njihovega dela in pristojno ministrstvo za strokovno tehnično pomoč ter izvedbo vseh postopkov za pripravo predloga za imenovanje komisije na Vladi Republike Slovenije.

Novost je tudi ta, da ima komisija mandat pet let in da se njena sestava poleg predstavnikov nekaterih ministrstev (MDDSZ, MG, MP, MNZ) in predstavnikov nadzornih organov na predlog socialnih partnerjev širi še na predstavnika delodajalcev in predstavnika delojemalcev. Predsednik komisije prihaja iz resornega ministrstva, pristojnega za področje, ki ga pokriva zakon.

Kazenske določbe:

Globe so bile tudi do zdaj določene v razponu. Pri določitvi glob se je sledilo cilju višjih glob. Pri tem velja poudariti, da so globe v primeru takojšnjega plačila oziroma v osmih dneh od izrečene globe polovico nižje od predpisanih v tem zakonu, skladno z Zakonom o prekrških.

K 21. členu:

Člen določa višino glob za storjene prekrške iz 3. člena tega zakona (delo na črno), ločeno za pravne osebe, tuje pravne subjekte, samozaposlene osebe in odgovorne osebe pravne osebe. Globe za kršitelje se gibljejo od 520 do 26.000 evrov.

Spodnja meja globe za posameznika, ki opravlja delo na črno (šesti odstavek 17. člena), je višja kot pri drugih globah za posameznika, ker zasleduje preventivni namen in na tej podlagi usmerja posameznika za uporabo formalnih oblik možnega opravljanja dejavnosti ali dela.

K 22. členu:

Člen določa višino glob za delodajalce in njihove odgovorne osebe ter za posameznike za kršitev 4. člena zakona (omogočanje dela na črno). Globe se gibljejo med 420 in 15.600 evri.

Ob tem velja opozoriti, da Republika Slovenija in samoupravne lokalne skupnosti, ne glede na določbo prvega odstavka 18. člena zakona, za prekršek po tem zakonu ne odgovarjajo, lahko pa za prekršek odgovarja odgovorna oseba skladno s 13.a členom Zakona o prekrških.

K 23. členu:

Člen določa višino glob za kršitve 5. člena zakona (zaposlovanje na črno). Globe se odvisno od kršiteljev gibljejo od 100 do 26.000 evrov.

Do neke mere se znaki tovrstnega prekrška prekrivajo z znaki kaznivega dejanja zaposlovanja na črno iz 199. člena Kazenskega zakonika. Vendar pa se kazenska določba nanaša na nezakonito zaposlitev dveh ali več delavcev, kar ni potrebno za prekršek po tem zakonu. Po Zakonu o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno je kot prekršek predvidena nezakonita zaposlitev tudi le enega delavca. Tudi v primeru nezakonite zaposlitve državljanov tretjih držav oziroma tujcev, ki niso državljani držav članic Evropske unije, je v Kazenskem zakoniku predvideno, da mora biti zaposlitev nezakonito prebivajoče osebe zaporedna, trajna ali znatna po številu zaposlenih, kar za potrebe prekrška po tem zakonu ni predvideno.

Na podlagi sedmega odstavka 27. člena Zakona o prekrških je posamezniku, ki mu je bilo delo omogočeno brez sklenitve ustrezne pogodbe, odpuščena sankcija v primeru, da ga delodajalec ni prijavil v socialna zavarovanja ali ga je iz zavarovanj odjavil (tretji odstavek 23. člena). Delodajalec namreč posameznika lahko ne obvesti o neprijavi oziroma odjavi iz zavarovanja, zato posameznika v takem primeru ni mogoče sankcionirati. Posameznik odgovarja, če opravlja delo za delodajalca brez ustrezne pogodbe.

V povezavi z 10. členom Direktive 2009/52/ES zakon ne predvideva več stopnjevanja kazni, ker so kazni predpisane v razponu in je na ta način moč zasledovati višjo kazen, poleg tega pa je za zaposlovanje večjega števila nezakonito prebivajočih državljanov tretjih držav predvideno tudi kaznivo dejanje v Kazenskem zakoniku.

Skladno s sedmim odstavkom 27. člena Zakona o prekrških je omogočeno, da posameznik ni sankcioniran za prekršek, če pred uvedbo inšpekcijskega postopka v času trajanja zaposlitve na črno prijavi delodajalca ali posameznika v zvezi z zaposlovanjem na črno.

K 24. členu:

Člen opredeljuje sankcije za kršitve 6. člena zakona (nedovoljeno oglaševanje). Globe se gibljejo od 500 do 15.600 evrov.

Kot subjekti iz prvega odstavka člena se štejejo tako tisti subjekti, ki nedovoljeno oglašujejo samostojno prek lastnih oglaševalskih načinov, kot oglaševalske organizacije, ki oglašujejo tovrstne ponudbe. Novost je tudi določilo, da je nedovoljeno oglaševanje tudi v primerih, ko posameznik oglašuje dejavnosti, ki jih opravlja na podlagi pogodb civilnega prava. V praksi to pomeni, da ne more oglaševati posameznik, ki dejavnosti nima registrirane ali priglašene, delo pa bi opravljal na podlagi pogodbe civilnega prava (podjemna, avtorska ...) z naročnikom, ki sploh še ni znan.

K 25. členu:

Zakon predpisuje globe za sankcije v različnih razponih glede na vrsto storilca in vrsto prekrška. Člen določa, da se v hitrem postopku storilcu sme izreči višja globa od najnižje predpisane globe za posamezni prekršek.

K 26. členu:

Člen omogoča, da se storilec prekrška, če je ta storjen iz koristoljubnosti ali je pridobljena visoka protipravna premoženjska korist, kaznuje z višjo globo.

K 27. členu:

Skladno s 7. členom Direktive 2009/52/ES člen opredeljuje sankcije, ki doletijo delodajalca ob zaposlitvi državljana tretje države, ki nezakonito prebiva v Republiki Sloveniji, v povezavi s prejemom javnih sredstev ob kršitvi predpisov s področja ZPDZC. Določa se časovno omejena izključenost delodajalca, ki mu je bila izrečena globa za prekršek po tem zakonu, iz postopkov javnega naročanja in od upravičenosti do javnih sredstev, vključno s sredstvi EU, dodeljenimi na podlagi javnega razpisa ali javnega povabila, namenjenega programom zaposlovanja, ki predstavljajo državno pomoč ali pomoč po pravilu »de minimis«. Hkrati je določena obveznost delodajalca, da vrne javna sredstva, prejeta v obdobju dvanajstih mesecev pred pravnomočnim izrekom globe za prekršek po tem zakonu.

K 28. členu:

V tem členu je za osebe, ki opravljajo osebno dopolnilno delo, določena pravna podlaga za vključitev v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje ter zdravstveno zavarovanje.

Te osebe se vključijo v obvezno zavarovanje na enak način kot to velja za drugo pravno razmerje v 18. člen ZPIZ-2. Vse določbe, ki urejajo vključitev v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje in uveljavljanje pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja se torej uporabljajo tudi za osebe, ki opravljajo osebno dopolnilno delo, razen v primeru, če ta zakon določa drugače. Posameznik iz prvega odstavka 13. člena tega zakona, ki je upokojenec ali je zavarovan na drugi podlagi, je na podlagi vplačane vrednotnice zavarovan za invalidnost in smrt, ki je posledica poškodbe pri delu ali poklicne bolezni.

V zdravstveno zavarovanje in zavarovanje za poškodbo pri delu in poklicno bolezen se posamezniki vključijo v skladu s 17. in 55a. členom ZZVZZ.

V četrtem odstavku tega člena je določeno, da se osebam, ki opravljajo osebno dopolnilno delo do začetka uporabe določb o osebnem dopolnilnem delu, ni potrebno vključiti v zavarovanje za pokojninsko in invalidsko zavarovanje ter zdravstveno zavarovanje in zavarovanje za poškodbo pri delu in poklicno bolezen, kar pomeni, da se ureditev osebnega dopolnilnega dela do 1. januarja 2015 ne spreminja in osebe torej še ne bodo vključene v zavarovanje.

K 29. členu:

V tem členu je določena višina prispevka za osebno dopolnilno delo. Za osebe, ki opravljajo osebno dopolnilno delo se glede plačila prispevkov odstopa od veljavne ureditve plačevanja prispevkov, saj se plačujejo z vrednotnico. Višino prispevka za pokojninsko in invalidsko zavarovanje znaša 7 eurov ter 2 EUR za zdravstveno zavarovanje na posamezno vrednotnico. Prispevek za pokojninsko in invalidsko zavarovanje se šteje za prispevek zavarovanca in prispevek delodajalca, Prispevek za zdravstveno zavarovanje se šteje za prispevek za poškodbo pri delu in poklicno bolezen ter za prispevek od dohodkov iz drugega pravnega razmerja. Višina prispevka se bo usklajevala z gibanjem povprečne plače v RS.

K 30. členu:

Oseba, ki želi, da se pri njej opravijo osebna dopolnilna dela je hkrati tudi zavezanec za plačilo prispevka za pokojninsko in invalidsko zavarovanje in zdravstveno zavarovanje, torej zavezanec za nakup vrednotnice. Zavezanec za plačilo prispevka za osebe iz tretjega odstavka 12. člena tega zakona, pa je zaradi narave tega dela (neodvisnost) sam posameznik, ki opravlja osebno dopolnilno delo.

K 31. členu:

V tem členu je, glede na nov način določanja prispevka za pokojninsko in invalidsko zavarovanje ter zdravstveno zavarovanje za osebe, ki opravljajo osebno dopolnilno delo, določen tudi način pobiranja prispevkov. Enako kot za pobiranje ostalih prispevkov, ki se plačujejo od vsake oblike dela, zaposlitve ali opravljanja dejavnosti, je DURS pristojen tudi pobiranje prispevka za osebe, ki opravljajo osebno dopolnilno delo. Če ni s tem zakonom drugače določeno, se glede postopka pobiranja prispevka, pravic in obveznosti zavezanca, varovanja podatkov in pristojnosti davčnega organa uporablja zakon,

ki ureja davčni postopek in davčno službo. Zahtevek za pridobitev vrednotnice se šteje za obračun prispevkov za socialno varnost po zakonu, ki ureja davčni postopek, vložen pri davčnem organu. Za ta obračun se ne uporabljajo določbe zakona, ki ureja davčni postopek, s katerimi se ureja predložitev davčnega obračuna po izteku predpisanega roka, popraviljanje pomanjkljivosti oziroma pomot v davčnem obračunu ter popraviljanje davčnega obračuna, če je davčna obveznost izkazana previsoko. Prispevek mora zavezanec za plačilo prispevka plačati pred pričetkom opravljanja osebnega dopolnilnega dela. V primeru, da se delo opravlja na črno in prispevek ni bil plačan pred pričetkom opravljanja osebnega dopolnilnega dela, naročnik ni razbremenjen plačila prispevka in se šteje, da obveznost za plačilo prispevkov nastane z začetkom opravljanja dela. Prispevek bo mogoče plačati - oziroma kupiti vrednotnico – preko spletnega portala ali gotovinsko na upravni enoti.

K 32. členu:

Posamezniku, ki ima plačane prispevke, na podlagi opravljanja osebnega dopolnilnega dela se prizna sorazmerni del obdobja zavarovanja na način, ki velja za osebe, ki opravljajo delo v okviru drugega pravnega razmerja v skladu z zakonom, ki ureja pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Prav tako ima ta oseba pravico, da se zanjo ugotovi znesek osnove, ki se upošteva za izračun pokojninske osnove. Ta osnova pa se ugotovi na način, da se na podlagi vsote vplačanih vrednotnic iz preteklega koledarskega leta izračuna višina osnove, kot to določa ta zakon. V tem členu je prav tako podana pravna podlaga, da lahko Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije na podlagi podatkov, ki mu jih posreduje DURS, ugotovi obdobja zavarovanja in osnovo. Prijavo v zavarovanje in odjavo iz zavarovanja za osebe, ki opravljajo osebno dopolnilno delo, se ne vlagajo na prijavno odjavni službi Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije, ampak jih oblikuje Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije. Podrobnejšo opredelitev podatkov, način posredovanja podatkov in podrobnejši način uporabe podatkov za oblikovanje prijave podatkov o osnovah na podlagi, določi minister, pristojen za delo, v soglasju z ministrom, pristojnim za finance.

K 33. členu:

S tem členom se do ustrezne ureditve v Zakonu o javnem naročanju, določi uvrstitev ponudnikov, ki so storili prekršek nezakonite zaposlitve državljanov tretjih držav, v evidenco subjektov, ki jih morajo javni naročniki izločiti iz postopkov javnega naročanja. Ker je na podlagi vseh zakonov, ki urejajo javno naročanje, vzpostavljena enotna evidenca ponudnikov, ki se morajo izključiti iz postopkov javnega naročanja, s sklicem na prekršek nezakonite zaposlitve državljanov tretje države, ni treba dopolniti vseh zakonov, ki urejajo javno naročanje, temveč zgolj enega od njih.

K 34. členu:

Člen določa, da z uveljavitvijo tega zakona preneha veljati 176.c člen ZUTD in sedaj veljavni ZPDZC, prav tako prenehata veljati podzakonska akta, ki sta bila sprejeta na podlagi sedanjega Zakona o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno, vendar se določbe navodila uporabljajo do začetka uporabe tega zakona, določbe pravilnika pa do pričetka uporabe 12. člena tega zakona (ODD), ker bi drugače nastala pravna praznina glede podzakonskih aktov od dneva uveljavitve do dneva uporabe zakona. Skladno s predlogom novega zakona se ne predvideva več sprejetje podzakonskega akta za izvajanje kratkotrajnega dela.

Ureja se tudi status oseb, ki imajo priglašeno ODD na podlagi sedanjega ZPDZC. Le te se morajo v primeru nameravanega nadaljnjega opravljanja ODD ponovno priglasiti v roku šestih mesecev po dnevu uveljavitve podzakonskega akta, ki ureja ODD.

K 35. členu:

Podzakonski akti na podlagi tega zakona morajo biti izdani v roku šest mesecev od uveljavitve tega zakona.

K 36. členu:

S tem členom sta določena začetek veljavnosti in začetek uporabe tega zakona.

PRILOGE:

- Priloga 1: Osnutek Pravilnika o delih, ki se štejejo za osebno dopolnilno delo, ter o postopkih priglasitve teh del

PRILOGA 1:

OSNUTEK

Na podlagi 12. in 28. člena Zakona o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno (Uradni list RS, št. ...) izdaja ministrica za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti v soglasju z ministrom za finance

P R A V I L N I K

o delih, ki se štejejo za osebno dopolnilno delo, načinu priglasitve osebnega dopolnilnega dela, obrazcu in načinu poročanja o doseženem prihodku

1. člen

Ta pravilnik podrobneje določa dela, ki se lahko opravljajo kot osebno dopolnilno delo, način priglasitve tega dela ter obrazec in način poročanja o doseženem dohodku.

2. člen

(1) Za osebno dopolnilno delo se šteje, kadar posameznik osebno sam opravlja dela iz prvega odstavka 12. člena Zakona o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno (Uradni list RS, št. ...) (v nadaljnjem besedilu: zakon), pod pogojem, da posebni predpisi ne določajo drugače in da so dela določena v točki A priloge 1, ki je sestavni del tega pravilnika.

(2) Za osebno dopolnilno delo iz tretjega odstavka 12. člena zakona štejejo tudi izdelovanje izdelkov ali nabiranje in prodaja gozdnih sadežev in zelišč, če so ta dela določena v točki B priloge 1, ki je sestavni del tega pravilnika.

3. člen

Posameznik lahko opravlja osebno dopolnilno delo, če ga priglasí in dokler ne preseže zneska iz dvanajstega odstavka 12. člena.

4. člen

(1) Posameznik, ki želi opravljati osebno dopolnilno delo, mora opravljanje osebnega dopolnilnega dela pred pričetkom opravljanja priglasiti na AJ PES. (2) Priglasitev osebnega dopolnilnega dela se opravi na obrazcu iz priloge 2, ki je sestavni del tega pravilnika.

(3) AJ PES vodi seznam posameznikov, ki opravljajo osebno dopolnilno delo, skladno s četrtem in petim odstavkom 12. člena zakona.

5. člen

(1) Posameznik mora priglasitev sprememb ter priglasitev prenehanja opravljanja osebnega dopolnilnega dela opraviti v roku osmih dni od spremembe oziroma prenehanja opravljanja osebnega dopolnilnega dela.

(2) Priglasitev sprememb opravljanja osebnega dopolnilnega dela, ki vključuje tudi spremembe osebnih podatkov, ter priglasitev prenehanja opravljanja osebnega dopolnilnega dela se opravi na isti način in z istim obrazcem kot priglasitev opravljanja osebnega dopolnilnega dela.

6. člen

(1) Ministrstvo za notranje zadeve izbriše posameznika iz seznama oseb, ki opravljajo osebno dopolnilno delo:

- če ne izpolnjuje več pogoja omejitve trimesečnega prihodka za opravljanje osebnega dopolnilnega dela iz devetega odstavka 12. člena zakona;
- če v preteklem koledarskem letu ni opravljal osebnega dopolnilnega dela;
- po uradni dolžnosti v primeru smrti posameznika, ki je opravljal osebno dopolnilno delo.

(2) AJPES obvesti posameznika, ki je opravljal osebno dopolnilno delo, o izbrisu iz seznama v roku osmih dni od prejema obvestila organa, pristojnega za davke, o primerih iz prve, druge in tretje alineje prejšnjega odstavka tega člena oziroma od priglasitve prenehanja opravljanja osebnega dopolnilnega dela.

7. člen

Oseba, ki opravlja osebno dopolnilno delo, se mesečno pred pričetkom opravljanja dela prijavi v zavarovanje za primer poškodbe pri delu in poklicne bolezni skladno s pravili o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju.

8. člen

(1) Vrednotnico iz sedmega in osmega odstavka oseba, ki želi, da se pri njej opravijo dela pomoči v gospodinjstvu in njim podobna dela ter druga manjša dela, ali oseba, ki izdeluje izdelke ali nabira gozdne sadeže in zelišča ter jih prodaja, kupi na podlagi elektronskega plačila prej točke e-vem ali gotovinsko na upravni enoti.

9. člen

(1) Trimesečni prihodek iz devetega odstavka 12. člena zakona ugotavlja organ, pristojen za davke, na podlagi podatkov o prihodkih iz naslova osebnega dopolnilnega dela.

(2) Posameznik, ki opravlja osebno dopolnilno delo, mora organu, pristojnemu za davke, v posameznem trimesečju koledarskega leta dostaviti podatke o doseženem prihodku iz naslova osebnega dopolnilnega dela za preteke tri mesece na obrazcu iz priloge 3, ki je sestavni del tega pravilnika. Posameznik mora podatke o doseženem prihodku dostaviti do desetega dne v aprilu, juliju,

oktobru ter v januarju za zadnje trimesečje v preteklem koledarskem letu. V podatkih o doseženem prihodku morajo biti navedeni skupni znesek doseženega prihodka ter posamezni zneski in številke ter datumi računov, ki so bili izdani za opravljeno osebno dopolnilno delo.

(3) Če posameznik ne dostavi podatkov iz prejšnjega odstavka, mu organ, pristojen za davke, postavi dodatni rok, ki ne sme biti daljši od osmih dni, v katerem ga pozove k dostavi teh podatkov. Če posameznik tudi v naknadno postavljenem roku ne dostavi podatkov o doseženem prihodku, organ, pristojen za davke, o tem v roku osmih dni po poteku dodatnega roka obvesti ministrstvo, pristojno za javno upravo, da posameznika izbriše iz seznama oseb, ki opravljajo osebno dopolnilno delo.

(4) Organ, pristojen za davke, v roku osmih dni obvesti Ministrstvo za notranje zadeve o preseganju trimesečnega prihodka iz devetega odstavka 12. člena zakona, to pa posameznika izbriše iz seznama.

10. člen

(1) Posameznik, ki opravlja osebno dopolnilno delo, mora izdati račun za vsako posamično opravljeno delo iz prvega odstavka 12. člena ali za vsak promet z izdelki ali sadeži in zelišči iz tretjega odstavka 12. člena zakona najmanj v dveh izvodih, od katerih prejme enega oseba, pri kateri se delo opravi, ali kupec.

(2) Račun mora vsebovati najmanj naslednje podatke:

- zaporedno številko,
- priimek in ime ter prebivališče in davčno številko izdajatelja,
- kraj in datum izdaje,
- specifikacijo opravljene storitve oziroma dobavljenih izdelkov ali sadežev in zelišč z mersko enoto in ceno,
- ime in priimek ter naslov osebe, pri kateri se delo opravi, ali kupca,
- podpis izdajatelja računa.

(3) Posameznik, ki opravlja osebno dopolnilno delo, mora kopije računov hraniti deset let.

11. člen

Ta pravilnik začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije, uporablja pa se z dnem začetka uporabe Zakona o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno (Uradni list RS, št. ...).

Št.

Ljubljana, dne xx.yy. 2013.

dr. Anja Kopač Mrak
ministrica za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti

v soglasju
dr. Uroš Čufer
minister za finance

Izjava o skladnosti predloga zakonskega ali podzakonskega akta s pravnim redom EU

1.) Naslov predlaganega akta

Zakon o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno

Prevod naslova predloga pravnega akta RS v angleščino

Prevention of Undeclared Work and Employment Act

2.) Enotna identifikacijska oznaka predloga akta (EVA)

2013-2611-0064

ID predpisa

ZAKO6765

ID izjave

2

Datum izjave

27.11.2013

3.) Skladnost predloga akta s predpisi EU

3.1) Direktive, ki jih delno ali v celoti prenaša predlog akta

	CELEX oznaka direktive	Naslov direktive ter slovenski predpisi, ki se navezujejo na to direktivo	Rok za prenos direktive	Rok, na katerega se nanaša prenos	Je za navedeni rok direktiva v celoti prenesena s tem aktom? (obrazložitev)
1.	32009L0052	DIREKTIVA 2009/52/ES EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA z dne 18. junija 2009 o minimalnih standardih glede sankcij in ukrepov zoper delodajalce nezakonito prebivajočih državljanov tretjih držav	20.07.2011	20.07.2011	NE Direktiva prenešana tudi z drugim aktom
		1. 2011-01-2360 Zakon o tujcih			
		2. 2011-01-3913 Zakon o spremembah in dopolnitvah Kazenskega zakonika			
		3. 2011-01-1152 Zakon o zaposlovanju in delu tujcev			
		4. 2012-01-2403 Zakon o spremembi in dopolnitvah Zakona o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno			
2.	32010L0041	Direktiva 2010/41/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 7. julija 2010 o uporabi načela enakega obravnavanja moških in žensk, ki opravljajo samostojno dejavnost, in o razveljavitvi Direktive Sveta 86/613/EGS	05.08.2012, 05.08.2014	05.08.2014	NE Direktiva prenešana tudi z drugim aktom
		1. 2001-01-4794 Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih			
		2. 2000-01-1687 Zakon o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno			
		3. ZAKO213 Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju			
		4. 2002-01-2837 Zakon o enakih možnostih žensk in moških			
		5. 2003-01-3647 Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o starševskem varstvu in družinskih prejemkih			
		6. 2004-01-0070 Zakon o delovnih in socialnih sodiščih			
		7. 2004-01-2295 Zakon o uresničevanju načela enakega obravnavanja			
		8. 2006-01-1799 Zakon o gospodarskih družbah			
		9. 2006-01-2026 Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o starševskem varstvu in družinskih prejemkih			
		10. 2006-01-4487 Zakon o upravnem sporu			
		11. 2006-01-5026 Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno			
		12. 2007-01-3299 Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o uresničevanju načela enakega obravnavanja			

Izjava o skladnosti predloga zakonskega ali podzakonskega akta s pravnim redom EU

CELEX oznaka direktive	Naslov direktive ter slovenski predpisi, ki se navezujejo na to direktivo			Rok za prenos direktive	Rok, na katerega se nanaša prenos	Je za navedeni rok direktiva v celoti prenesena s tem aktom? (obrazložitev)
	13.	2012-01-2403	Zakon o spremembi in dopolnitvah Zakona o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno			
	14.	2013-2611-0043	Zakon o enakosti žensk in moških			

4.) Ali je predlog pravnega akta tehnični predpis v smislu člena 8 direktive 31998L0034?

NE

5.) Razlogi za kreiranje nove izjave o skladnosti

Ugotovile so se napake pri sklicevanju v nacionalnem predpisu

Korelacijska tabela

izdajatelj certifikata: sigov-ca
 Serijska št. certifikata: 3a 5e 92 74
 Datum poteka certifikata: 23.03.2018
 Datum in čas podpisa: 09:49, 03.12.2013
 Referenčna številka: 0070-23/2013/71

1.) Naslov predlaganega akta

Zakon o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno

Prevod naslova predloga pravnega akta RS v angleščino

Prevention of Undeclared Work and Employment Act

2.) Enotna identifikacijska oznaka predloga akta (EVA)

2013-2611-0064

ID predpisa

ZAKO6765

ID izjave

2 (4)

Datum izjave

27.11.2013

3.1) Direktive, ki jih delno ali v celoti prenaša predlog akta

	CELEX oznaka	Naslov predpisa
1.	32009L0052	DIREKTIVA 2009/52/ES EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA z dne 18. junija 2009 o minimalnih standardih glede sankcij in ukrepov zoper delodajalce nezakonito prebivajočih državljanov tretjih držav
2.	32010L0041	Direktiva 2010/41/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 7. julija 2010 o uporabi načela enakega obravnavanja moških in žensk, ki opravljajo samostojno dejavnost, in o razveljavitvi Direktive Sveta 86/613/EGS

3.2) Skladnost predloga akta s predpisi EU

Nacionalni predpis	Evropski predpis	Opomba
1. člen, 2. odstavek	Člen 1, celex 32009L0052 Člen 1, odstavek 1, celex 32010L0041 Člen 12, celex 32010L0041	
2. člen, 1. odstavek, 2. točka	Člen 2, točka e, celex 32009L0052	
2. člen, 1. odstavek, 3. točka	Člen 2, točka a, celex 32009L0052	
2. člen, 1. odstavek, 4. točka	Člen 2, točka d, celex 32009L0052	
2. člen, 1. odstavek, 5. točka	Člen 2, točka b, celex 32009L0052	
2. člen, 1. odstavek, 7. točka	Člen 2, točka j, celex 32009L0052	
2. člen, 1. odstavek, 8. točka	Člen 2, točka f, celex 32009L0052	
2. člen, 2. odstavek	Člen 2, točka i, celex 32009L0052	
3. člen		
4. člen		
5. člen, 1. odstavek	Člen 3, celex 32009L0052	
5. člen, 5. odstavek	Člen 3, celex 32009L0052	
5. člen, 7. odstavek	Člen 6, točka 1a, celex 32009L0052	
5. člen, 8. odstavek	Člen 6, točka 1a, celex 32009L0052	
5. člen, 9. odstavek	Člen 6, točka 1a, celex 32009L0052	
5. člen, 10. odstavek	Člen 4, celex 32009L0052	
5. člen, 11. odstavek	Člen 8, celex 32009L0052	
5. člen, 12. odstavek	Člen 4, točka b, celex 32009L0052 Člen 8, celex 32009L0052	
6. člen		
7. člen		
8. člen		

Korelacijska tabela

Nacionalni predpis	Evropski predpis	Opomba
9. člen		
10. člen		
11. člen		
12. člen		
13. člen		
14. člen		
15. člen		
16. člen		
17. člen, 1. odstavek	Člen 5, celex 32010L0041	
17. člen, 4. odstavek	Člen 7, celex 32010L0041	
18. člen		
19. člen		
20. člen, 2. odstavek, 5. alineja	Člen 14, celex 32009L0052	
20. člen, 2. odstavek, 6. alineja	Člen 14, celex 32009L0052 Člen 16, celex 32009L0052	
21. člen		
22. člen		
23. člen	Člen 5, celex 32009L0052	
24. člen		
25. člen		
26. člen		
27. člen	Člen 7, celex 32009L0052	
28. člen		
29. člen		
30. člen		
31. člen		
32. člen		
33. člen		
34. člen		
35. člen		